

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

KASVUN KANSIO -PILOTTI PIELAVEDEN KUNNALLE

TEKIJÄ: Miia Tenhunen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Miia Tenhunen			
Työn nimi Kasvun kansio -pilotti Pielaveden kunnalle			
Päiväys	15.5.2018	Sivumäärä/Liitteet	40/6
Ohjaaja(t) Tuija Pakarinen, Marjaana Tuovinen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Pielaveden kunnan varhaiskasvatus			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö oli kehittämistyö, jossa oli toiminnallisia elementtejä, ja sen tavoitteena oli testata kasvun kansion toteuttamista yhdessä varhaiskasvatuksen yksikössä. Toimeksiantajana oli Pielaveden kunnan varhaiskasvatus.</p> <p>Pilotointi toteutettiin yhdessä varhaiskasvatuksen yksikössä, josta arvottiin pilotointiryhmä. Pilotointiryhmän henkilökunta toteutti ohjeistuksen mukaisesti Kasvun kansio -pilottia neljän kuukauden ajan. Opinnäytetyön tekijä kävi valokuvaamassa pilotointiryhmän toimintaa pilotin aikana. Pilotoinnin jälkeen henkilökunnalta pyydettiin palautetta Kasvun kansio -pilottista.</p> <p>Pilotointiryhmä toteutti kasvun kansiot kuvaamalla lasten töitä ja siirtämällä valokuvat tietokoneen kautta lasten kasvun kansioihin. Kokeilun alussa kasvun kansiot oli tarkoitus antaa lapsille muistikulla kotiin vietäväksi toimintakauden lopussa, mutta lopullinen toteutus päätettiin tekemään cd-levyn muodossa. Kokeilun aikana lasten kasvun kansioihin dokumentoitui ainakin kolme tai neljä erilaista työtä. Kasvun kansio -pilottissa ilmeni, että kansion toteuttaminen vaatii aiheeseen syventymistä ja aikaa, jotta kansioden tekeminen onnistuu.</p> <p>Kasvun kansioista on apua VASU-keskusteluissa ja lapsen taitojen kehittymisen arvioinnissa. Jatkossa voisi tutkia, kuinka kasvun kansioita on ryhdytty hyödyntämään Pielavedellä ja kuinka aktiivisia lapset ja huoltajat ovat kasvun kansioden toteutuksessa. Lisäksi voisi verrata kahta eri kasvun kansion toteutustapaa (esimerkiksi cd-levy- ja kansio-mallin) ja kuinka aktiivisesti huoltajat ovat niihin osallistuneet. Kehittämistyötä kasvun kansion osalta voisi tehdä tulevaisuudessa, jotta kansio palvelisi aina parhaiten varhaiskasvatuksen tarpeita.</p>			
Avainsanat pedagogiikka, dokumentointi, kasvu, kansio, Reggio Emilia -pedagogiikka			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Miia Tenhunen			
Title of Thesis Growth folder -pilot for the municipality of Pielavesi			
Date	15.5.2018	Pages/Appendices	40/6
Supervisor(s) Tuija Pakarinen, Marjaana Tuovinen			
Client Organisation /Partners Early childhood education in the municipality of Pielavesi			
<p>Abstract</p> <p>The thesis was a development project with functional elements and aimed to test the implementation of a growth folder in one early childhood education and care unit. The client organisation was Early childhood education in the municipality of Pielavesi.</p> <p>Piloting was carried out together with the early childhood education unit where a pilot group was randomly selected. The pilot group staff carried out the Growth folder -pilot according to the instructions for four months. The thesis author visited the pilot group and photographed group activities. After the pilot, feedback was requested from the staff concerning the Growth folder pilot.</p> <p>The pilot group implemented Growth folders by taking photos of the children's work and downloading the photos in the computer and into the children's own Growth folders. In the beginning of the pilot the children's own growth folders were planned to be sent to the children's homes in the form of a flash drive, but at the end of the pilot it was changed into a CD-disc. In the end, the children had at least three or four different works documented in their Growth folders. The Growth folder -pilot showed that using folders as a part of the daily documentation of the children's growth demands from the staff both better knowledge of the subject and more time to make it work.</p> <p>A Growth folder is helpful when discussing children's early learning plan and evaluating children's skills and their improvement. Follow-up research could study how Growth folders have been implemented in the municipality of Pielavesi and how active the children and their guardians are to use them.</p> <p>Another follow-up research could compare two different implementation forms (for example Cd-discs- and normal paper folder type) and study how active the guardians are to participate in the use of the Growth folder. Future development of the Growth folder is possible and important so that the folder would always service early childhood education.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Pedagogy, documentation, growth, folder, Reggio Emilia -pedagogy</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	PEDGOGINEN DOKUMENTOINTI.....	7
2.1	Kasvun kansio	9
2.2	Valokuvauksen hyödyntäminen	10
3	REGGIO EMILIA -PEDAGOGIIKKA	12
3.1	Yhdessä oppien	13
3.2	Pedagoginen dokumentointi Reggio Emilia mukaan	14
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	17
5	KASVUN KANSIO -PILOTIN TOTEUTUS.....	19
6	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	23
7	POHDINTA.....	26
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	29
	LIITE 1: ALKUKARTOITUSKYSELY	32
	LIITE 2: SAATEKIRJE HUOLTAJILLE	33
	LIITE 3: LASTEN VALOKUVAUSLUPA	34
	LIITE 4: HENKILÖKUNNAN VALOKUVAUSLUPA.....	35
	LIITE 5: HENKILÖKUNNAN KASVUN KANSIO -PILOTIN OHJEISTUS	36
	LIITE 6: LOPPUPALAUTEKYSELY	40

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on muun muassa edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia huomioiden lapsen ikä ja kehityksen taso. Tavoitteena on myös tuottaa myönteisiä oppimisen kokemuksia ja tunnistaa yksilöllinen tuen tarve. (Varhaiskasvatuslaki 1973, § 2a.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on luku, jossa kerrotaan pedagogisen toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta. Lisäksi siinä on kuvailtu, millaisia oppimisen osa-alueita varhaiskasvatuksessa tulisi opettaa. Näitä osa-alueita ovat esimerkiksi kielelliset valmiudet, ilmaisen erilaiset muodot ja liikunta. (OPH 2016, 5–4; 36–50.)

Vuonna 2016 julkaistussa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan lasten ja vanhempien mukaan ottamista varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (OPH 2016, 11–16). Perusteissa nimetään varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja kehittämisen seuraamisen keskeiseksi työvälineeksi pedagoginen dokumentointi. Pedagoginen dokumentointi nähdään jatkuvana prosessina, jossa yhdistyvät arjen havainnot, tuotetut dokumentit ja näiden välinen vuorovaikutus. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena on tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, ajattelusta, oppimisesta, kiinnostuksen kohteista ja tarpeista. Se tuottaa tietoa myös lapsiryhmän toiminnasta konkreettisesti ja monipuolisesti. Dokumentteina voi olla lasten tekemiä piirustuksia sekä arjesta otettuja valokuvia. (OPH 2016, 37.) Pedagoginen dokumentointi on lähtöisin Reggio Emilia -pedagogiikasta.

Kasvun kansion avulla voidaan toteuttaa pedagogista dokumentointia, joka auttaa lapsia palauttamaan mieliin, kuinka he ovat esimerkiksi vuosi sitten tehneet värityksiä ja millainen kehitys niiden tekemisessä on tapahtunut vuoden aikana. Kasvun kansion avulla voidaan havaita ja arvioida lapsen tuen tarvetta. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena on tuottaa lapsilähtöistä varhaiskasvatusta (OPH 2016, 37).

Varhaiskasvatuslakia ollaan uudistamassa, ja uusin varhaiskasvatuslain luonnos on lausuntokieroksella. Kyseisessä luonnoksessa varhaiskasvatukselle ollaan säätämässä omaa tietovarantoa. Tietovarannon tarkoituksena olisi tallentaa varhaiskasvatuksen järjestäjistä, henkilökunnasta, perheistä ja lapsista koskevia tietoja. Näitä tietoja pystyisivät käyttämään työssään eri viranomaiset, kuten esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriö, kansaneläkelaitos sekä THL. Tietovarannossa olevia tietoja käytettäisiin varhaiskasvatuksen valtakunnalliseen ja alueelliseen suunnitteluun sekä ohjaukseen, arviointiin, seurantaan ja valvontaan tarvittavien tietojen tuottamiseksi. Tietovarannosta lasten huoltajat pystyisivät tarkistamaan lastaan koskevia tietoja sekä esimerkiksi sen, mihin asiakasmaksut perustuvat. (Valtioneuvosto s.a., 51–52.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on pilotoida kasvun kansio eräässä Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksen yksikössä. Aihe opinnäytetyöhöni tuli Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksen toimintojen uudistamisen myötä. Kunnassa on tehty kevästä 2017 alkaen uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa (VASUA), ja vuoden 2018 alusta varhaiskasvatuksen käyttöön on tullut sähköinen Daisy-järjestelmä. Daisyn avulla huoltajat ilmoittavat lasten hoitoajat, ja varhaiskasvatuksen yksikössä lapset sitten kir-

jataan paikalla oleviksi heidän saapuessaan. Poislähtiessä heidät puolestaan uloskirjataan. Myös henkilökunta kirjaa itsensä päivittäin sisään ja ulos työajan mukaisesti. Daisyn avulla tehdään varhaiskasvatuksen henkilökunnan työvuorosuunnitelmat sekä hoidetaan lasten hoitopäivien laskutus. (Partanen 2018-03-28.) Lisäksi varhaiskasvatuksen henkilökunta ja huoltajat pystyvät pitämään yhteyttä Daisyn avulla (WhileOnTheMove Oy s.a.). Opinnäytetyöni on siten luonnollinen osa Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksen uudistuksia. Ennen opinnäytetyötäni kasvun kansiota ei ole ollut käytössä Pielavedellä muuten kuin yhdessä lapsiryhmässä pienimuotoisesti.

Opinnäytetyöni toimeksiantajana on Pielaveden kunnan varhaiskasvatus. Pielaveden kunnassa on neljä kunnallista varhaiskasvatuksen yksikköä ja kaksi yksityistä yksikköä, ja keväällä 2017 näiden palveluiden käyttäjiä oli toimeksiantajan mukaan reilu 100 lasta (Hietapelto 2017-03-22). Pielaveden kunta tarjoaa varhaiskasvatusta alle kouluikäisille lapsille ja myös tätä vanhemmille erityistä tukea tarvitseville lapsille (Pielavesi s.a.).

Opinnäytetyössäni tarkoituksena on kokeilla, kuinka kasvun kansio toimii varhaiskasvatuksen toiminnassa. Hienoa olisi, jos kasvun kansiota tulisi vakituinen käytäntö Pielaveden kunnan varhaiskasvatukselle ja sitä käytettäisiin kaikissa yksiköissä. Tavoitteena on myös saada kasvun kansion avulla konkreettista näytettävää vanhempien kanssa pidettäviin varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin (VASU-keskusteluihin). Lisäksi tavoitteena on aktivoida huoltajat osallistumaan vanhempainiltoihin sekä antaa varhaiskasvatukselle väline, jolla uuden varhaiskasvatussuunnitelman edellyttämää pedagogista dokumentointia voidaan toteuttaa. Kasvun kansio -pilotin aikana käyn ottamassa lapsiryhmön toiminnasta valokuvia, joita yksikön henkilökunta pystyy hyödyntämään lasten kasvun kansioissa.

Aihe on tärkeä, koska opinnäytetyössäni on tarkoituksena pilotoida Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksessa kasvun kansio -työvälinettä ja yhdistää siihen samalla pedagoginen dokumentointi, joka uudessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on annettu varhaiskasvatukselle tehtäväksi. Pedagoginen dokumentointi on herättänyt kysymyksiä Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksen henkilökunnassa, joten toivon opinnäytetyöni antavan pilotoinnin myötä vastauksia heidän kysymyksiinsä. Opinnäytetyössäni ei niinkään etsitä mihinkään ongelmaan vastausta vaan tarkoitus on testata, kuinka kasvun kansion toteutus onnistuu sekä herätellä keskustelua pedagogisesta dokumentoinnista.

2 PEDGOGINEN DOKUMENTOINTI

Dokumentoinnin tarkoituksena on tehdä näkyväksi varhaiskasvatuksen toimintaa, lasten oppimista ja ehyttä opetuksen polkua. Uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja kehittämisen keskeisenä menetelmänä. Pedagogisen dokumentoinnin toteutuminen varhaiskasvatuksen arjessa vaatii kriittistä tarkastelua ja kehittämistä muun muassa suunnittelussa, ammattirooleissa, ajankäytössä ja toimintarakenteissa. (Rintakorpi 2017, 27.)

Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksessa muun muassa demokratiaa, lasten ja vanhempien osallisuutta sekä heidän toimijuutensa tukemista. Dokumentoinnin avulla pyritään edistämään toimintojen suunnittelua, arviointia ja kehittämistä. Sillä luodaan myös yhteisiä merkityksiä, mikä on tärkeää varhaiskasvatuksessa. Lisäksi dokumentointi edistää ammattilaisten ammatillista kehittymistä. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 10.)

Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena ei ole arvostella lasten yksilöllisiä taitoja, vaan laajentaa aikuisten ymmärrystä lapsista, lasten vahvuuksista, mielenkiinnon kohteista, kehityksestä ja oppimisesta. Dokumentointi tuo esille lasten toiminnan niin lapsille itselleen kuin aikuisille. Kun lasten kanssa käydään dialogia dokumentoinnin pohjalta, se luo lapsen toiminnalle merkityksen, ja kun asiat siirtyvät dialogista yhteisen toiminnan kehittämiseen, se tukee lapsen osallisuutta, koska hänen näkemyksillään ja tulkinnoillaan on konkreettinen vaikutus yhteiseen toimintaan. (Ahonen 2017, 141.) Näitä konkreettisia vaikutuksia ovat esimerkiksi varhaiskasvatuksen toimintatuokioiden toteutuksen muokkaaminen ja lapsiryhmän tilan sisustaminen lasten toiveiden mukaisesti.

Pedagoginen dokumentointi on kahdenlainen prosessi: Se on jatkuva prosessi, jossa tarkastellaan ja tulkitaan erilaisten dokumenttien sisältöjä. Lisäksi se on vuorovaikutteinen prosessi, jossa dokumentteja ovat tulkitsemassa henkilökunta sekä lapsi ja vanhemmat, ja sen avulla pyritään tuottamaan uutta ymmärrystä sekä rakentamaan henkilökohtaisia ja yhteisöllisiä merkityksiä. Pedagogisella dokumentoinnilla tarkoitetaan sitä, että aikuinen toimii yhdessä lapsen kanssa ja suuntaa, muokkaa ja kehittää toimintaa sen mukaan, millaisia ajatuksia ja näkemyksiä pedagogisen dokumentointiprosessin aikana herää. Pedagogisella dokumentoinnilla pyritään vaikuttamaan muun muassa siihen, mitä lasten kanssa tehdään, kuinka oppimisympäristöjä ja toimintakulttuuria rakennetaan ja kuinka oppiminen ymmärretään. (Rintakorpi 2017, 27.)

Pedagogisen dokumentoinnin avulla ammennetaan lasten toiminnasta ja ajattelusta ideoita kasvatustyön toteuttamiseen. Se myös kääntää huomion lasten diagnooseista heidän kanssaan käytyihin keskusteluihin. (Keskinen ja Luonassalo 2011, 202–203.) Pedagogisessa dokumentoinnissa ei ole tarkoitus etsiä vain lasten tuen tarvetta vaan saada dokumenttien pohjalta tietoa siitä, mikä lapsia kiinnostaa, ja luoda saadun tiedon pohjalla lapsille toimintaa, mikäli se on mahdollista.

Pedagoginen dokumentointi on linkki lähikehityksen vyöhykkeeseen (Keskinen ja Luonassalo 2011, 203). Lähikehityksen vyöhyke on Lev Vygotskyn kehittämä käsite, joka liittyy oppimiseen. Lähikehi-

tyksen vyöhykkeellä tarkoitetaan toimintaa, esimerkiksi tehtävää, jota oppija ei pysty yksin ratkaisemaan, mutta kykenee yhdessä muiden kanssa ratkaisemaan tehtävän. (Tynjälä, Heikkinen ja Huttunen 2005, 28; Kauppila 2007, 80.) Oppijoille annetaan heille sopivan haastavia tehtäviä, jotta he pystyvät kehittämään itseään (Kauppila 2007, 80). Pedagoginen dokumentointi kannustaa lasta ja aikuista ylittämään itsensä (Keskinen ja Luonassalo 2011, 203), jolloin taidot kehittyvät.

Pedagoginen dokumentointi liittyy laaja-alaiseen osamiseen, osallisuuteen, lasten toimijuuteen ja positiivisen pedagogiikkaan, ja sen ote on luova ja lapsilähtöinen (Rintakorpi 2017, 27). Pedagogisessa dokumentoinnissa ryhdytään positiiviseen näkökulmasta selvittämään, mitä lapsi jo osaa ja minkälaista uutta osaamista hän tavoittelee sekä miten lasta voidaan tukea parhaiten uuden osaamisen alussa. Lasten kanssa leikkimällä, keskustelemalla sekä havainnoimalla ja dokumentoimalla heidän toimintaansa ja tulkitsemalla dokumentteja saadaan selville, mihin lasten käsitykset, tarpeet, toiminta ja toiveet liittyvät. Näihin asioihin saadaan lisää näkökulmaa keskustelemalla vanhempien kanssa. Lastentarhanopettajat tekevät muistiinpanojen, lasten kertomusten, piirrustusten ja valokuvien avulla pedagogisesti perusteltuja päätelmiä, mitä tavoitteita varhaiskasvatukselle asetetaan, millaisia menetelmiä käytetään ja mitä aihepiiriä varhaiskasvatuksessa käsitellään. (Rintakorpi 2017, 27–28.)

Varhaiskasvatustalaki (1973, § 7a) määrää jokaiselle lapselle tehtäväksi henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman eli lapsen vasun. Lasten vasut muodostavat rungon lapsiryhmän pedagogiselle dokumentoinnille. Ne ovat dokumentteja, joihin varhaiskasvatuksen tulee perustua. Vasuja käytetään varhaiskasvatuksen arvioinnin tukena. (Rintakorpi 2017, 28.) Jotta vasu olisi osa pedagogista dokumentoinnin prosessia, lapsen vasuun merkittyjen asioiden täytyy siirtyä käytäntöön – siis muokata varhaiskasvatuksen toimintatapoja sekä tavoitteita (Rintakorpi 2017, 28).

Dokumentointi voi olla sillanrakentaja kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Esimerkiksi valokuvat ja videokatkelmat ovat oivallisia keinoja esitellä varhaiskasvatuksen tavoitteita ja menetelmiä huoltajille. Niiden avulla voidaan vaikkapa osoittaa, kuinka retkellä käydessä hyödynnetään esimerkiksi matemaattisia, motorisia ja kielellisiä taitoja sekä opitaan kulttuuria. Dokumentointi ei ole pedagogista dokumentointia, jos sitä käytetään yksisuuntaisena viestinnän kanavan varhaiskasvatuksesta huoltajille. Pedagogiseksi dokumentoinniksi se muodostuu, kun toimintoja suunnitellaan ja kehitetään yhdessä varhaiskasvatuksen asiakkaiden, eli lasten ja huoltajien, kanssa. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 20–21.)

Lapsen ajatuksia ja mielipiteitä voidaan selvittää esimerkiksi käymällä lapsen kanssa keskusteluja hänen tekemistään töistä, jotka löytyvät lapsen henkilökohtaisesta kasvun kansioista. Dokumenttien ja keskustelujen pohjalta voidaan kirjata ylös lapsen käsitykset omista taidoistaan, kehityksestään, oppimisestaan ja mielipiteistään, ja niitä voidaan hyödyntää muun muassa vasu-keskusteluissa. Samalla tuodaan lapsen ääni kuuluville vasu-keskusteluihin. Pienetkin lapset osaavat näyttää kasvun kansioista ja valokuvista heidän mielestään mukavia asioita. Dokumentit toimivat myös muistin ja kommunikoinnin tukena, kun lapsen kanssa keskustellaan hänen tekemistään töistä. (Rintakorpi ja

Vihmari-Henttonen 2017, 32–33.) Lapsista on monesti mukavaa esitellä itse tekemiään töitä ja valokuvia erilaisilta retkeiltä ja päivän toiminnoista sekä samalla kertoa niistä omin sanoin.

2.1 Kasvun kansio

Kasvun kansio on työväline, jonka avulla seurataan lapsen kehittymistä, kasvua ja oppimista, joita tapahtuu koko ajan (Virolainen 2014, 151–153; Kankaanranta 2002, 68). Toteutusmuotoja kasvun kansioille ovat esimerkiksi kansio-, laatikko- tai taulumalli. Kasvun kansio voi sisältää lapsen tekemiä piirroksia, valokuvia päivähoiton toiminnasta, ääninauhoja, käsitöitä, tarinoita ja askartelutöitä. Kasvun kansiossa yhteen nivoutuvat havainnointi, arviointi ja suunnittelu sekä lapsen ja vanhempien toiveet. (Virolainen 2014, 151–153.) Kansio tukee myös lapsen käsitystä omasta aktiivisesta ja osavasta toimijuudestaan. Kasvun kansion käyttö tarjoaa lapselle mahdollisuuden osallistua arvioimaan omia töitään. (Virolainen 2014, 151–153; Kankaanranta 2002, 68.)

Kasvun kansioita voidaan myös kutsua lasten portfolioiksi. Kasvun kansion avulla kasvattajat pystyvät seuraamaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tasoja, jotta he pystyvät haastamaan lasta kehittämään taitojaan omien taitotasojen mukaan. Kasvun kansion toteutukseen on olemassa erilaisia malleja muun muassa internetissä ja päiväkodeilla. Kasvun kansioden toteuttaja pystyy halutesaan käyttämään omaa luovuttaan hyödyksi, jotta kansioista tulisi persoonallisia. Hän voi myös itse päättää, missä muodossa kasvun kansioita toteutetaan.

Kasvun kansio voi olla myös digitaalisessa eli sähköisessä muodossa tallennettu kansio, jonka saa auki salasanan avulla. Digitaalista kasvun kansiota käytetään internetiselaimen välityksellä. Tällöin kansioilla on kahdet käyttäjätunnukset: työntekijälle ja lapselle omat. Varhaiskasvatuksen henkilökunta käyttää työntekijän käyttäjätunnuksia ja lasten tunnuksia käyttävät vanhemmat yhdessä lapsen kanssa. Tunnusten avulla kansioon pystyy lisäämään lapsen omia kertomuksia, tarinoita, valokuvia sekä äänitallenteita. (Järvinen, Laine ja Hellman-Suominen 2009, 156–158.)

Digitaalisen kasvun kansion idea on peräisin vuodelta 2002, ja tästä erään tamperelaisen isän ideasta on syntynyt nykyaikainen digitaalinen kasvun kansio. Digitaalisessa kasvun kansion etuna on nähty sen riippumattomuus ajasta tai paikasta, kun kansioista halutaan käydä katsomassa tietoja tai sinne halutaan lisätä tietoja tai lapsen töitä. Sähköisen kasvun kansion käyttäminen edellyttää kuitenkin tietotekniikan perustaitojen hallitsemista ja sitoutumista sen toteuttamiseen koko päiväkodin henkilökunnalta. Vanhemmat pääsevät helpommin osallistumaan digitaalisessa muodossa olevan kansion toteuttamiseen ja selailuun kuin paperiversion. (Laaninen 2006, 24–25; Digitaalinen kasvun kansio s.a.a.) Digitaalisia kasvun kansioita ovat muun muassa Tenavanetti (2013) ja Digitaalinen kasvunkansio (s.a.b.).

Kasvun kansion käyttötavat vaihtelevat varhaiskasvatuksessa yksikkökohtaisesti. Joillekin kansio on lähinnä paikka, jonne tallennetaan muistoja lasta varten. Toiset hyödyntävät kasvun kansiota tietolähteenä ja arvioinnin tukena, kun lapsen kasvusta ja kehityksestä keskustellaan vanhempien kanssa. (Järvinen ym. 2009, 158.) Kasvun kansion ei pitäisi kuitenkaan olla vain muistojen tallennuspaik-

ka varhaiskasvatuksen ajalta, vaikka tallennus onkin tärkeä tehtävä. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena on tuottaa konkreettista tietoa, jolla ohjataan pedagogista toimintaa, ja kasvun kansio on yksi keino tuottaa tietoa. Kasvun kansio kertoo aikuiselle muun muassa sen, mitkä tehtävät ovat lapselle mieluisia, mitkä lapsen mielenkiinnon kohteet ovat ja millaisia sosiaalisia suhteita hänellä on. Lisäksi kasvun kansio paljastaa mahdollisen tuen tarpeen kasvussa ja oppimisessa. (Ahonen 2017, 150.) Mikäli tuen tarvetta havaitaan, on hyvä, että on olemassa dokumentteja, joiden avulla tätä tarvetta voidaan perustella.

Tarkasteltaessa lapsen saavutuksia kasvun kansion avulla on välttämätöntä muistaa, että tarkastelu on tehtävä myönteisesti ja korostaen asioita, joita lapsi osaa tehdä. Tarkoituksena ei siis ole luetella mitä lapsi ei vielä ole oppinut. (Kankaanranta 2002, 69.) Myönteinen palaute kannustaa jatkamaan ja kehittämään omia taitojaan. Samalla se vahvistaa lapsen uskoa siihen, että hän on aktiivinen ja osaava toimija.

2.2 Valokuvauksen hyödyntäminen

Valokuvausta on hyödynnetty sosiaali-, kasvatusta- ja terveysalojen työssä ennaltaehkäisevänä, hoitavana ja kuntouttavana työvälineenä, koska valokuvia voidaan soveltaa käyttötarkoituksen mukaiseksi. Tämä onnistuu valokuvien arkisen luonteen ansiosta ja siksi, ettei niiden käyttö vaadi teknistä tai taiteellista osaamista. Valokuva toimii myös viestinnällisenä välineenä. (Halkola 2009, 16.) Valokuvan merkitys on siinä, mitä kuvan yksityiskohdat katsojassa herättävät. Kuvan visuaalisella todellisuudella ei ole yhtä paljon merkitystä. (Phototherapy s.a.) Kuva voi olla taiteellisesti täydellinen tai epätäydellinen. Itsestä otetun valokuvan katsominen voi herättää muistoja ja vaikuttaa aisteihin. Lisäksi katsoja voi tiedostaa kuvan tapahtumat kehossaan. Valokuvaa katsoessa katsoja hyödyntää omia muistikuviaan, käsityksiään ja ymmärrystään, kun hän tekee kuvasta tulkintoja. (Rosilo 2012, 132.)

Valokuvauksen avulla jokainen voi täyttää tarvetta tulla nähdyksi hyväksyvällä ja arvostavalla tavalla. Kun ihminen näyttäytyy valokuvien avulla toisille, hänen on mahdollista tuntea saavansa osakseen sosiaalista hyväksyntää. (Rosilo 2012, 132.) Valokuvaprosessi tavoittaa hyvin ihmisen nähdyksi tulemisen ja näkymättömään historiaan liittyvät tunnepitoiset ja abstraktit asiat joita on vaikea puhekeinoiksi sanoiksi, koska valokuvausprosessi perustuu näköaistiin. (Voimauttavavalokuva s.a.) Valokuvien avulla voidaan tuoda omasta elämästä vaikeita asioita esille, esimerkiksi ottamalla valokuva, joka tuo itselle vaikean asian mieleen tai joka kuvastaa tätä asiaa. Valokuvan avulla voi olla helppoa ryhtyä puhumaan vaikeasta asiasta, koska keskustelun voi aloittaa puhumalla valokuvasta yleisellä tasolla.

Myös lapset tarvitsevat hyväksytyksi ja arvostetuksi tulemistä, joten he hakevat sitä itselleen tärkeiltä ihmisiltä. Lapsen tärkeiden ihmisten suhtautuminen häneen vaikuttaa siihen, kuinka hän näkee itsensä, toiset ihmiset ja maailman. Lapsen tärkeät ihmiset ovat hänen kanssa peilisuhteessa. Lapsi peilaa muiden ihmisten kautta sisäistä maailmaansa ja kokee peilisuhteessa olevien avulla, kuinka toisiin ihmisiin liitytään, tullaan ymmärretyksi ja kuulluksi sekä tietoiseksi omasta arvokkuudesta.

Nämä asiat selviävät lapselle tärkeiden ihmisten käytöksestä, esimerkiksi tavasta, jolla he katsovat ja koskevat lasta. (Voimauttavavalokuva s.a.) Hyväksyntää voidaan hakea myös valokuvien avulla. Lapsi voi katsella itsestään otettuja kuvia vaikkapa isovanhempien kanssa ja toivoa samalla saavansa arvostavaa palautetta heiltä.

Varhaiskasvatuksessa toteutettavia taidekasvatuksen osa-alueita on muun muassa kuvataide, musiikki ja sanataide sekä media, joka sisältää valokuvat ja videot (Malmivirta 2010). Varhaiskasvatuksessa median hyödyntäminen auttaa ryhmän aikuisten ja lasten tutustumista esimerkiksi valokuvien, videoiden ja yhdessä tekemisen kautta. Mediaa voidaan hyödyntää päiväkodissa monella eri tavalla, esimerkiksi valokuvaamalla henkilökuntaa, toimintoja sekä paikkoja, jotta lapsille voidaan kertoa sanoin ja kuvin, mitä seuraavaksi tapahtuu ja mitä paikalla on seuraavana aamuna. (MLL 2010, 6.) Valokuvausta voi hyödyntää dokumentoinnin toteutuksena esimerkiksi ottamalla valokuvia lasten toiminnasta päiväkodissa. Tällöin kuvaajana toimii päiväkodin henkilökunta. Arjesta otettuja valokuvia voidaan jatkotyöstää sekä hyödyntää myöhemmin päiväkodin toiminnassa. Kuvat toimivat esimerkiksi sadutuksen pohjana. Lasta voidaan myös pyytää kertomaan kuvasta ja kuvia voidaan näyttää vanhempainilloissa. (Vilpas s.a.) Mikään ei estä antamasta lasten ottaa itse valokuvia, vaikkapa itse tekemistään töistä ja luonnosta luontoretellä. Kuvia voidaan sitten myöhemmin jatkotyöstää, ja lapsi saa itselleen retkestä muiston laittamalla luontokuvan omaan kasvun kansioon.

3 REGGIO EMILIA -PEDAGOGIIKKA

Reggio Emilia -pedagogiikka on Loris Malaguzzin luoma kasvatuskäsitys (Järvinen ym. 2009,101). Tämä pedagogiikka on lähtöisin 1960-luvulta Italiasta Reggio Emilia -nimisestä kaupungista. Kyseiselle pedagogiikalle on ominaista, että lapsi on keskiössä ja hänet nähdään aktiivisena toimijana. Reggio Emilia -pedagogiikan ydinajatuksena on vahva usko lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Pedagogiikassa hyödynnetäänkin luontaista uteliaisuutta, joka on tyypillistä niin lapselle kuin aikuisella, ja se näkyy kiinnostuksena erilaisista asioista, kyselevänä asenteena sekä ilmiöiden yhteisenä arviointina ja pohdintana. Tällöin muodostuu vuorovaikutus, josta ei voida sulkea pois ympäristön merkitystä. (Saukkola-Suomi 1999, 250–256; Heinimaa 2000, 58–60; Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.)

Voidaan sanoa, että opettajana Reggio Emilia -pedagogiikassa toimii myös lasta ympäröivä ympäristö, koska ympäristön merkitystä lapsen kehityksessä korostetaan tässä pedagogiikan suuntauksessa. Ajatuksena on, että lapsi oppisi tarkastelemaan maailmaa mahdollisimman monesta eri näkökulmasta. Tärkeää on, että ympäristöstä tehdään sellainen, jossa lapsi voi kohdata toisia lapsia. (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.) Reggiolaiset kasvattajat mieltävät ympäristön ominaisuuksien olevan isossa roolissa lasten ajattelutoimintojen kehittymisessä. Toki perimällä on olennainen merkitys kunkin lapsen kehityksessä, mutta se ei rajaa ympäristön vaikutusta pois. Vauvakin kerää aistiensa avulla tietoa häntä ympäröivästä ympäristöstä. Ympäristö voi toimia motivaattorina ja edistää lapsen vuorovaikutussuhteita. Lisäksi ympäristö luo turvallisuuden ja hyvinvoinnin tunteita. (Saukkola-Suomi 1999, 254.)

Reggio Emilia -pedagogiikassa opiskelutilojen rakentamisessa hyödynnetään ikkunoita, lasiseiniä ja peilejä, jotta lapset oppivat, että asioilla on monimerkityksellisyyttä ja epäsäännönmukaisuutta ja että niiden on mahdollista muuttua. (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.) Esimerkiksi tilaan asennettujen peilien avulla lapsi voi peiliin katsoessaan kohdata heijastuksen kautta jonkun toisen lapsen katseen. Tämä on yllätyksellinen kokemus lapselle. Esimerkiksi esikoulurakennuksissa reggiolaiset käyttävät avaria ja valoisia tiloja. Koulun keskellä on keskushalli eli tori, johon voi tarvittaessa laajentaa luokkatilan toimintoja. Muutoin keskushalli on vuorovaikutustaitojen harjoittelupaikka ja suunniteltu pelaamista varten. Tori-nimitys keskushallille tulee siitä, että Italiassa tori on paikka, jossa kohdataan muita ihmisiä ja ollaan sosiaalisessa kanssakäymisessä. Keskushallin ympärillä ovat luokkahuoneet. Luokkahuoneiden välissä on ikkunoita, joten tilasta toiseen voidaan ottaa kontaktia ikkunan kautta. (Saukkola-Suomi 1999, 254.)

Kuvallisella viestinnällä on keskeinen osa Reggio Emilia -pedagogiikan toiminnassa. Kuvallisen viestinnän toteuttamiseen tarkoitetut materiaalit on aseteltu avohyllyille lasten ulottuville, jotta he saavat valita mistä materiaalista haluavat toteuttaa kuvallisen tuotoksen. Avohyllyllä on sellaisia materiaaleja, joita lapset saavat käyttää ja joiden ottamiseen lapset eivät tarvitse aikuisen apua. Vaikka lapset saavat itse valita materiaalin, toiminta on ohjattua ja tavoitteellista. Lapset opetetaan palauttamaan materiaalit takaisin omille paikoilleen avohyllyille, kun työ on saatu valmiiksi. Arkipäiväisiä vaaratekijöitä ei ole poistettu toimintaympäristöstä eli lasta ei suojella liikaa eikä hänen kokeilujaan

estellä, koska kyseisessä pedagogiikassa se nähdään tärkeänä asiana. (Saukkola-Suomi 1999, 254–255.) Avohyllyltä saatavissa olevat materiaalit ja niiden asettelu ovat esimerkki siitä, kuinka oppimisympäristöä tulisi reggiolaisten mielestä rakentaa.

Lapsen identiteetin vahvistaminen on reggiolaisten päiväkotien toiminnan keskeinen tavoite. Tämä näkyy päiväkotien arjessa muun muassa siten, että lapsen valokuvia on eri paikoissa (sängyssä, omassa laatikossa). Lasten valokuvia on kiinnitetty myös yllättäviin paikkoihin, esimerkiksi peileihin. (Heinimaa 2000, 61.) Lapsen identiteetin vahvistamista tukee myös Reggio Emilia -pedagogiikan arvot. Näitä arvoja ovat moninaisuuden kunnioittaminen ja tasa-arvo. Reggio Emilia -pedagogiikalle tärkeitä ovat myös oppiminen, osallisuus ja leikki. Lasten ja aikuisten katsotaan olevan oman elämänsä keskeisiä toimijoita. (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.) Koska reggiolaiset kunnioittavat moninaisuutta ja tasa-arvoa, ne luovat hyvän pohjan lapsen identiteetin vahvistamiselle. Kun kaikkia arvostetaan aidosti omina persoonaan, kunnioitetaan silloin moninaisuutta ja samalla tuetaan lapsen oman identiteetin kehittymistä suuntaan, joka hänelle on ominta.

3.1 Yhdessä oppien

Työmuotona Reggio Emilia -pedagogiikassa käytetään ryhmätyötä ja projektityötä, jotka eivät ole opettajajohtoisia (Saukkola-Suomi 1999, 251–256; Heinimaa 2000, 63–64; Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.). Opettajan merkitys ei silti katoa mihinkään, vaikka opettajajohtoinen, eli niin sanotusti perinteisellä tavalla, opettaminen onkin tässä pedagogiikassa hylätty. Opettajan tehtävänä on kuunnella, tarkkailla sekä ymmärtää lasten käyttämiä oppimisstrategioita. Näiden tietojen pohjalta opettaja suunnittelee ja järjestetään haasteita, joita lapsi ratkoo luontaisia oppimisstrategioitaan hyödyntäen. Tämän tavoitteena on se, että lapsi oppii hakemaan tietoa ja soveltamaan sitä uusiin tilanteisiin. (Saukkola-Suomi 1999, 250–251; Heinimaa 2000, 64; Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.) Samalla tuetaan lapsen omaa aktiivista toimijuutta ja luontaista uteaisuutta hankkia tietoa juuri sillä hetkellä askarruttavaan kysymykseen.

Ryhmätöiden ja projektien lähtökohtana on yleensä jokin kysymys tai ilmiö, joka lapsia kiinnostaa. Opettajan täytyy havaita tämä kiinnostus ja käydä lasten kanssa kysymys-kommenttidialogia niin, että molemmat osapuolet esittelevät aiheeseen liittyviä kysymyksiä ja kommentteja puolin ja toisin. Tämän auttaa työn kehittämistä ja muokkaamista pikku hiljaa yhteiseksi työksi, jonka lopputulosta ei ole tarkkaan määriteltä. (Heinimaa 2000, 63.) Projektien ideat voivat tulla myös vanhemmilta tai päiväkodin henkilökunnalta (Saukkola-Suomi 1999, 256).

Projektityöskentelyssä lapsi saa valita projektien toteutuksen omien mielenkiintonsa kohteiden mukaan. Projektit on teemoiteltu kokonaisuuksiksi, joiden kesto voi olla vaikkapa yhden päivän tai vuoden. Reggio Emilia -pedagogiikassa projektien kesto ei päätetä etukäteen. (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.; Saukkola-Suomi 1999, 256.) Pitkä projekti on motivoivampi ja helpompi toteuttaa kuin lyhyt, koska kaikki lapset eivät pääse osallistumaan tai halua osallistua työskentelyyn joka päivä, eikä heitä pakoteta työskentelyyn. Lapsen sisäinen motivaatio ja opettajalta saatu ulkoinen motivaatio kannustavat lasta jatkamaan keskeneräisiä projekteja. Samalla lapsen on mahdollista saada lisää ul-

koista motivaatiota, eli kiitosta siitä, että hän jatkaa projektin tekemistä. Saatu kiitos puolestaan lisää sisäistä motivaatiota. (Saukkola-Suomi 1999, 257.) Projektityöskentely kehittää lapsen kykyä nähdä oman oppimisensa suunta, minkä avulla lapsen minäkuva ja tietoisuus itsestä oppijana ja oman elämän toteuttajana kehittyvät realistisiksi (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.).

Reggio Emilia -päiväkodiessa lapsi on pääosassa, sillä hän on oppimisprosessin tekijä. Reggio Emilia -pedagogiikassa lapsen ainutlaatuisuutta ja persoonallisuutta huomioidaan heti syntymästä alkaen, koska lapsi alkaa tutkia ja ottaa haltuun maailmaa jo pienestä pitäen. Sen takia lapsen omaa rytmiä kunnioitetaan ja lasta kuunnellaan ja hänen oppimistaan tuetaan antamalla lapselle uusia haasteita sekä pohdittavaa. Reggio Emilia -pedagogiikan keksijä Loris Malaguzzi käyttää usein lapsen sata kielistä -termiä, jolla hän tarkoittaa, että lapsen tulee saada käyttää ja harjoitella kaikkia aistejaan sekä moninaista ilmaisukieliä. Malaguzzi ei rajaa kielellisiä ilmauksia vain sanallisiin, kuvallisiin, musiikillisiin eikä liikunnallisiin ilmauksiin vaan hän katsoo, että eri materiaaliella, esimerkiksi heikalla, paperilla, puulla ja savella, on myös kielensä. Eri materiaaleilla on Malaguzzin mukaan myös maullinen ja tuoksullinen kieli. (Heinimaa 2000, 61.)

3.2 Pedagoginen dokumentointi Reggio Emilia mukaan

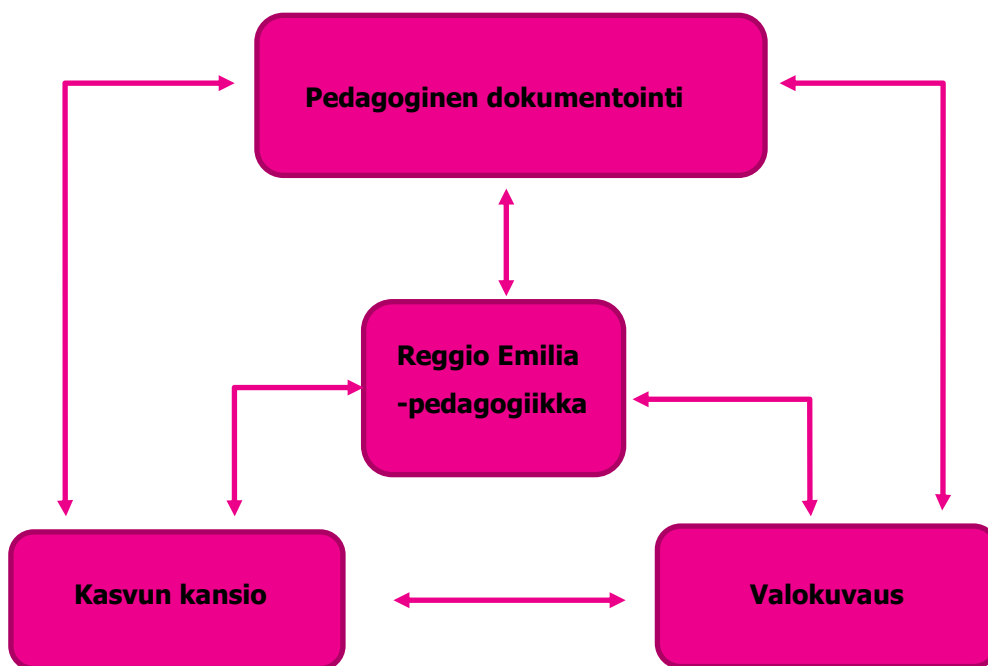
Reggio Emilia -kasvatusfilosofian mukaan pedagogiikka kehittyy jatkuvasti, joten se ei tule olemaan koskaan valmis. Tämän takia Reggio Emilia -pedagogiikan parissa työskentelevien tulee olla valmiita kehittämään työtapoja ja itseään koko ajan. (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.) Reggio Emilia -pedagogiikan tarkoituksena on jatkuva kehitys, josta reggiolaiset ovat kehittäneet pedagogisen dokumentoinnin menetelmän. Tällä menetelmällä on tärkeä rooli: dokumentoinnin avulla tehdään kasvatustyö näkyväksi ja saadaan lapsen ääni kuuluviin. Lisäksi dokumentoinnin avulla tuodaan esille lasta mietityttävät kysymykset ja ilmiöt sekä havainnoidaan lasten toimintaa. Kehitystyö pysyy käynnissä jatkuvan dokumentoinnin ja työn arvioinnin ansiosta, sillä niiden avulla kehitetään esimerkiksi päiväkodin toimintaa. Dokumentointi tekee näkyväksi päiväkodin toimintaa lapsille, vanhemmille ja päiväkodin henkilökunnalle. (Heinimaa 2000, 60–61; Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.)

Dokumentointia ja havainnointia ei tehdä tiettyjen ohjeiden mukaan, vaan jokainen havainnoi ja kirjaa ylös lasten toimintaa tavalla, joka itselle on luontaisinta. Tarkoituksena on välittää oma käsitys toiminnasta muille, esimerkiksi kollegoille. Dokumentoinnin avulla tehdään näkyväksi lapsien ja opettajien osallisuutta toiminnassa. Dokumenteista jää konkreettinen jälki toiminnasta ja sen prosesseista, ja niihin on mahdollista palata myöhemmin aina uudelleen. Dokumentit toimivat työmateriaalina, joiden avulla voidaan miettiä esimerkiksi, kuinka tukea lasta, mihin suuntaan lapset ovat projektia vieneet, millaisia tarpeita heillä on tai olisiko tilanteessa voinut toimia toisin. Aina dokumentit eivät kuitenkaan anna vastauksia kysymyksiin vaan tuottavat enemmän kysymyksiä, mikä on hyvä asia, koska mitä enemmän kysymyksiä on, sitä useammasta näkökulmasta asiaa voidaan tarkastella. (Wallin 2000, 126–127.) Tämä useiden näkökulmien esille tuominen on yksi Reggio Emilia -pedagogiikan tavoite, ja sen tarkoitus on opettaa lasta tarkkailemaan asioita monesta eri näkökulmasta.

Tärkeiksi apuvälineiksi dokumentoinnin toteuttamisessa muodostuvat kuvat, kirjoitukset sekä sanotut työt, koska ihmisen muisti on rajallinen. Reggiolaisuudessa dokumentointiin syventyminen on erittäin tärkeää, koska dokumenteista on nähtävillä lapsen kehityksen prosessit. Dokumenttien pohjalta nousevia asioita, esimerkiksi lasta askaruttavia asioita, voidaan hyödyntää ideoitaessa seuraavaa työtä tai projektia. Dokumenteista voidaan myös koota valokuva-aineistoa ja seinätauluja, joiden tarkoituksena on herättää katsojissa tiedonhalua sekä keskustelua aiheesta. Lapset voivat toistensa töiden pohjalta keksiä omaan työhön tai projektiin uusia vastauksia ja keinoja jatkaa työtä. (Eurasto ja Suikkanen 2001, 12.) Kuvat saattavat toimia avainasemassa lasten projektien eteenpäin viemisessä, koska jonkin muun projektin tekijä on voinut keksiä jotakin sellaista, mistä lapsi itsekkin voi hyötyä omassa projektissaan. Oppimista on myös se, että osaa oivaltaa toisten töistä uusia asioita ja soveltaa niitä omaan työhönsä.

Suomalainen varhaiskasvatus, kuten myös reggiolainen kasvatustajatuskin, pohjautuu sosiokulttuuriseen oppimiskäsitykseen. Tämän oppimiskäsityksen ideana on se, että toimintojen suunnittelu ja kehittäminen tapahtuu yhdessä lasten, vanhempien ja ympäröivien yhteisöjen kanssa. Sosiokulttuurisessa oppimiskäsityksessä oppimisen ajatellaan tapahtuvan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Vuorovaikutuksen kontekstit voivat olla esimerkiksi fyysisiä, historiallisia, kulttuurisia tai sosiaalisia. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 11.) Tämä samankaltaisuus suomalaisen varhaiskasvatuksen ja Reggio Emilia -pedagogiikan kanssa on yksi kantava teema opinnäytetyössä. Toinen yhdistävä tekijä on dokumentointi, joka on alkujaan kehitetty Reggio Emilia -pedagogiikan piirissä.

Kuvaan alla opinnäytetyöni teoreettista viitekehtystä kokonaisuudessa (kuvio 1). Kasvun kansio ja valokuvaus liittyvät keskeisesti pedagogiseen dokumentointiin. Ja ovat myös yhteydessä Reggio Emilia -pedagogiikkaan.

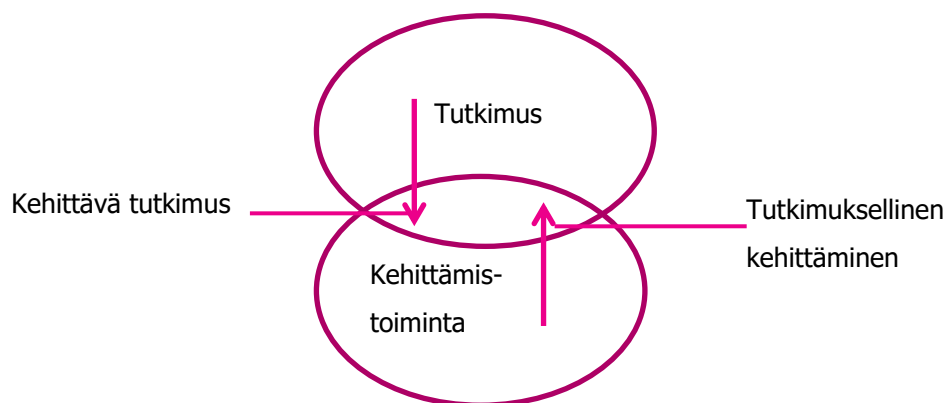
KUVIO 1. Teoriaosuuksien yhteys toisiinsa

Pedagogisen dokumentoinnin avulla voidaan tuottaa tietoa niin yksittäisen lapsesta kuin lapsiryhmänkin toiminnasta. Tuotettu tieto on siis hyvin monipuolista ja kokonaisvaltaista. Näiden dokumenttien ja tietojen pohjalta voidaan tarkastella lapsen ajattelua, kehitystä, osaamista ja oppimista. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 36.) Dokumenteista voidaan koota lapsille omat kasvun kansiot, joissa on esimerkiksi valokuvia heistä sekä heidän tekemiään askarteluita, piirustuksia tai tarinoita.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyöni on kehittämistyö, jossa on toiminnallisia elementtejä. Tilastokeskus (s.a.) määrittelee kehittämistyön tarkoittavan tutkimuksen pohjalta tuloksien tai käytännön kokemusten avulla saatujen tietojen hyödyntämistä, kun luodaan uusia aineistoja, tuotteita, tuotantoprosesseja, menetelmiä ja järjestelmiä tai kun tietojen pohjalta pyritään parantamaan jo olemassa olevia tuotteita, toimintoja tai järjestelmiä. Toiminnallisilla opinnäytetöillä tarkoitetaan muun muassa käytännön toimintojen ohjaamista, oppaiden tekemistä ja toiminnan järjestämistä (Vilkkä ja Airaksinen 2004, 9). Koska opinnäytetyöni on kehittämistyö, jossa on toiminnallisia elementtejä, siinä yhdistyvät kehittämistyö ja toiminnallinen opinnäytetyö. Kehittämistyön osuus työssäni on uuden menetelmän pilotointi varhaiskasvatuksen yksikköön. Toiminnallisuuteen liittyy pilotoinnin käytännön toteutuksen ohjaaminen pääpiirteittäin Kasvun kansio -pilotin ohjeistuksen avulla.

Useassa ammatissa, esimerkiksi sosiaalialalla ja opetuslalla, tarvitaan käytännön tietoa kehitystöitä varten. Kehittämiseen tarvitaan tilanne- ja tapauskohtaista tietoa enemmän kuin teoreettista, varsinkin jos kyseessä asiantuntijatehtävä, koska asiantuntijatehtäviä on vaikea ohjata vain teorian tiedon perusteella. Käytännön tietoa voidaan kerätä kehittämistutkimuksen avulla. Kehittämistutkimuksessa yhdistyvät tutkimus ja kehittämistoiminta. (Toikko ja Rantanen 2009, 21.) Kehittämistutkimusta on havainnollistettu kuviossa 2. Kuviosta on nähtävissä, että kehittämistutkimus on tutkimuksen ja kehittämistoiminnan välimaastossa.

KUVIO 2. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan väimaasto (mukaillen Toikko ja Rantanen 2009, 21.)

Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan leikkauskohdassa on kehittävä tutkimus, jolla tarkoitetaan tutkimusta, jonka tavoitteena on jonkin asian kehittäminen. Kehittävä tutkimus etenee tutkimuskysymysten asettelusta ja niiden tarkastelusta menetelmän avulla kohti konkreettista toimintaa eli kehittämistä. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan leikkauskohdassa on myös tutkimuksellinen kehittäminen. Tällä tarkoitetaan kehittämistoimintaa, jossa pyritään käyttämään tutkimuksellisia keinoja. Lähtökohtana kehittämistoiminnassa ovat käytännön ongelmat ja kysymykset, jotka ohjaavat, miten tietoa tuotetaan. Tiedon lähteenä on aito käytännön toimintaympäristö, josta tietoa tuotetaan tutkimusasetelmia ja menetelmiä hyödyntäen. (Toikko ja Rantanen 2009, 21–22.)

Pilotoinnilla tarkoitetaan jonkin asian kokeilua, testaamista ja harjoittelemista. Monet yritykset pyrkivät myymään asiakkaille tuotteistaan erilaisia kokeilujaversioita eli pilotteja. Kokeilun jälkeen yritykset keräävät asiakkailta palautetta kokeilusta, jotta ne pystyvät kehittämään tuotteita vieläkin paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Pilotoinnissa riskien määrä ja laajuus ovat pienempiä kuin esimerkiksi koko toimintaan tehtävät muutokset. (Luoma 2013.) Kun uudistuksesta tehdään kokeilu, saadaan tietoa, mikä uudistuksessa toimii ja mikä ei. Lisäksi kokeilun avulla on mahdollista huomata, palveleeko toiminta sitä, mitä oli tarkoitus ja onko toiminnasta hyötyä. Samalla voidaan myös miettiä, kuinka pilotoitua asiaa voisi vielä kehittää lisää.

Pilotin tavoitteita asettaessa täytyy muistaa, että tavoitteiden on oltava konkreettisia, mitattavissa olevia sekä yksinkertaisia. Tavoitteita on hyvä olla alle viisi. Kun tavoitteet on asetettu, aletaan suunnitella toimenpiteitä, eli sitä, kuinka tavoitteisiin päästään. (Luoma 2013.) Tämän jälkeen siirrytään pilotin käytännön toteutukseen. Pilotoinnin aikana on mahdollista oppia uutta pilotoitavasta aiheesta (Luoma 2013). Uudet asiat muistetaan yleensä parhaiten itse tekemällä ja kokeilemalla. Näin ollen kun työntekijä tekee pilotoinnissa tietoisesti muutosta, hän huomaa samalla, kuinka muutos vaikuttaa toimintaan ja oppii muutosta vaativan asian toteuttamisen. Lisäksi hän havaitsee mahdolliset kehittämiskohteet.

5 KASVUN KANSIO -PILOTIN TOTEUTUS

Opinnäytetyössäni testattiin eräässä Pielaveden kunnan varhaiskasvatustyöyksikössä kasvun kansion käyttöä. Kasvun kansio on yksi pedagogisen dokumentoinnin toteutusmuoto. Vuonna 2016 julkaistuissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagoginen dokumentointi on nimetty keskeiseksi työvälineeksi kyseisen suunnitelman mukaisen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Kävin valokuvaamassa toimintaa yksikössä, ja henkilökunta voi hyödyntää kuvia lasten kasvun kansioissa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli pilotoida Pielaveden kunnan varhaiskasvatukselle kasvun kansio ja saada henkilökunta pohtimaan pedagogisen dokumentoinnin toteutusmuotoja. Pielaveden kunnan vastaavan lastentarhanopettajan kanssa valitsimme yksikön, jossa pilotti toteutettiin. Sovimme toimeksiantajan kanssa, että kasvun kansion pilotointipaikkaa ei mainita opinnäytetyössä nimeltä, jotta kukaan pilottiin osallistuneista ei olisi tunnistettavissa. Tämän vuoksi viittaankin työssäni ainoastaan erääseen Pielaveden kunnan varhaiskasvatustyöyksikköön.

Seuraavaksi olin yhteydessä pilotointiin valittuun yksikköön ja sovimme yksikön vastaavan lastentarhanopettajan kanssa, milloin tulen esittelemään henkilökunnalle opinnäytetyötäni ja kasvun kansio -pilottia. Esiityksen sisältönä oli kasvun kansio -pilotin teoriaa, toteutuksen aikataulua sekä suuntaviivoja pilottiin sekä esimerkkeinä mappi- ja laatikkomuotoiset vaihtoehdot kasvun kansion toteutusmuodoista. Esiityksen kesto oli 45 minuuttia. Tämän jälkeen pyysin yksikön henkilökuntaa täyttämään alkukartoituskyselyn. Lisäksi sovimme, milloin kyselyiden tulisi olla täytetty ja noudettavissani yksiköstä. Kuviossa 3 on havainnollistettu kasvun kansio -pilotin prosessi etenemistä.

KUVIO 3. Kasvun kansio -pilotin prosessikaavio

Lyhyessä alkukartoituskyselyssä (liite 1) selvitin muun muassa työntekijöiden aikaisempaa kokemusta kasvun kansioista ja heidän halukkuuttaan osallistua pilottiin. Alkukartoituksen tein sen takia, että

kyseisessä yksikössä työskenteli henkilöitä, jotka olivat tietävästi aiemmissa työpaikoissaan nähneet ja toteuttaneet kasvun kansiota. Tarkoitukseni oli selvittää, miten tämä yksikön aikaisempi kokemus kasvun kansioista jakaantui yksikön työntekijöiden kesken, millaisia mielipiteitä ja näkemyksiä työntekijöillä oli kansioista sekä olivatko he halukkaita osallistumaan pilottiin. Alkukartoitus oli paperinen kysely.

Alkukartoituksessa ilmeni, että osa työntekijöistä oli käyttänyt mappimuotoista kasvun kansioita, joihin oli laitettu lasten tekemiä töitä päivämäärillä varustettuina, ja jokaisella lapsella oli ollut omat kansiot. Vastauksista tuli esille henkilökunnan aikaisemman kokemuksen perusteella myös se, että kasvun kansion toteuttaminen on työlästä mutta että sen tekeminen palvelee työyhteisöä, lasta ja perheitä. Kun tiedustelin alkukartoituskyselyssä henkilökunnan toiveita kasvun kansio -pilotista ja valokuvaamisesta, vastauksissa korostuivat työyhteisön ja opinnäytetyön tekijän yhteistyö sekä ajatus siitä, että pilotoinnin jälkeen yksikköön jäisi toimiva malli kasvun kansion toteutuksesta.

Perehdyin kaikkiin saatuihin alkukartoituskyselyn vastauksiin ja kävin sovittuna päivänä arpomassa yksikössä pilotintiryhmän, jossa pilottia alettiin toteuttaa. Valmistin arvontaa varten arvontalaput ja toin mukani arvontakulhon. Henkilökunnan edustajia arvonnassa oli paikalla kolme ja yksi heistä toimi onnettarena, jotta arpominen oli puolueetonta. Ennen arvontaa pyysin kaikkia läsnäolleet tarkistamaan arvontalaput ja arvontakulhon. Onnetarta pyysin nostaman yhden lapun kulhosta ja antamaan sen minulle. Näytin kaikille lapun, josta selvisi, missä ryhmässä pilotti toteutettaisiin.

Arvonnin jälkeen kävimme läpi kasvun kansio -pilotin käytännön asioista pilotintiryhmän henkilökunnan kanssa. Keskustelimme muun muassa pilotoinnin etenemisestä ja päätimme päivän, jolloin menisin valokuvaamaan lapsiryhmän toimintaa ensimmäisen kerran. Henkilökunta päätti itse, millaisessa muodossa he halusivat kasvun kansiota toteuttaa. Pilotintiryhmän arvonnin jälkeen jätin henkilökunnalle lasten koteihin jaettavaksi saatekirjeen (liite 2) ja valokuvausluvan (liite 3). Lisäksi jätin henkilökunnalle valokuvausluvat (liite 4) täytettäväksi sekä ohjeistuksen kasvun kansio -pilotista kokeilun ajaksi (liite 5).

Pilotointi toteutettiin ajalla 18.9.2017–19.1.2018. Pilotointia ryhdyttiin toteuttamaan yhteistyössä henkilökunnan kanssa. Henkilökunnalle annoin omat yhteistietoni, jotta he saattoivat olla minuun tarvittaessa yhteydessä. Henkilökunnan ohjeistus kasvun kansio -pilotin ajaksi (liite 5) sisälsi muun muassa listan esimerkkitehtävistä, joita kasvun kansioon voi laittaa. Henkilökunta sai valita listasta tehtäväksi kolme tai neljä tehtävää, jotka toteutettiin arjen toimintojen lomassa. Henkilökunnalla oli mahdollisuus laittaa muitakin lasten töitä kasvun kansioon. Tehtävät olivat esimerkiksi harjoitusmonisteita, värityskuvia, askartelutöitä, sadutuksia tai tarinoita tai piirustuksia. Henkilökunta sai päättää ajankohdan, milloin toteuttivat pilotin asettaman määrän erilaisista töistä lasten kasvun kansioihin. Lisäksi henkilökunta pystyi räätälöimään kasvun kansioon menevät tuotokset käsiteltävänä olevan teeman mukaan. Teemana saattoi olla vaikkapa talvi.

Kävin kokeilujakson aikana ottamassa kuvia lapsiryhmän toiminnasta puolentoista päivä ajan. Valokuvaamisen tarkoituksena oli antaa lapsiryhmälle ulkopuolisen ottamia kuvia ja nähdä, kuinka valo-

kuvaaminen päivän aikana onnistuisi. Aina, kun kävin valokuvaamassa, siirsin kuvat työntekijän kanssa varhaiskasvatusyksikön tietokoneelle, jotta ryhmä sai ne heti käyttöönsä. Ensimmäisen kuvauspäivän päätteeksi sovimme lapsiryhmän henkilökunnan kanssa seuravan kuvauspäivän. Soitin etukäteen ennen kuvauspäiviä yksikköön ja selvitin, millaista ohjelmaa he olivat suunnitelleet, jotta osasin itse varustautua ohjelman mukaisin varustein. Henkilökunta raportoi kasvun kansion toteutuksen edistymisestä aina soittaessani, ja myös kuvauspäivinä he kertoivat, mitä olivat tehneet.

Ensimmäisenä kuvauspäivänä lapsiryhmän henkilökunta kertoi, millaiseen kasvun kansion toteutusmuotoon he olivat päätyneet. Henkilökunnan jäsenet olivat keksineet, että he toteuttavat kasvun kansiot muistitikuille, eli jokaiselle lapselle tulisi omat muistitikut, johon laitettaisiin valokuvia lapsesta ja tämän töistä. Henkilökunta perusteli kasvun kansion toteutusmuodon valinnan lapsilähtöisyydellä: lapsiryhmän lapset haluavat viedä tekemänsä työt kotiin mahdollisimman pian, joten on perusteltua, että lapsen töistä otetaan valokuvia, jotta lapsi saa halutessaan viedä kotiin vaikkapa tekemänsä askartelun.

Kävin pilotointijakson jälkeisellä viikolla viemässä yksikköön loppupalautekyselyn (liite 6), sopimassa kyselyjen hakupäivän sekä katsomassa, millaisia kasvun kansioista he olivat tehneet sekä yleisesti kyselemässä henkilökunnan tunnelmia kasvun kansio -pilotista. Kasvun kansioiden toteutusmuoto oli pilotin lopussa muuttunut niin, että muistitikut vaihtuvat cd-levyihin. Henkilökunta sanoi, että toimintakauden lopussa jokaiselle lapselle annetaan mukaan oma cd-levy, jossa on tietokoneella olevan lapsen oman kasvun kansion sisältö. Tällä tavoin kaikki valokuvat ja mahdolliset videot siirtyvät lapsen mukana kotiin. Henkilökunta mietti myös Daisyn, sähköisen järjestelmän, hyödyntämistä niin, että lasten kasvun kansiot siirtäisiin tietokoneelta myös Daisyyh.

Varhaiskasvatusyksikön tietokoneella oli nimettynä jokaiselle pilottiryhmän lapselle oma kasvun kansio. Kansioissa oli valokuvia lasten tekemistä töistä sekä minun ottamistani valokuvista ne, jossa näkyy vain lapsi, jonka kansio oli kyseessä. Pilotin aikana kasvun kansioihin oli tallennettu kädenjälkityö ja askartelutöitä sekä kuvia piparin leivonnasta ja liikuntahetkiltä. Näin ollen kasvun kansio -pilotin ohjeistuksen mukaiset kolme tai neljä työtä tulivat kokeilujakson aikana dokumentoitua.

Loppupalautekyselyn vastausten perusteella henkilökunnalla oli ollut haasteita löytää aikaa kasvun kansio -pilottiin tutustumiseen – aika ei heidän mukaansa ollut riittänyt aiheen riittävän syvälliseen tarkasteluun. Itse kansioiden toteuttamisen sekä valokuvien ottamisen ja siirtämisen lasten omiin kansioihin he olivat kuitenkin kokeneet helpoksi. Opinnäytetyön tekijältä saamaa ohjausta ja tukea henkilökunta oli kokenut saaneensa tarpeeksi. Henkilökunnan mielestä ohjeet olivat yksityiskohtaiset ja ne sisälsivät tarpeeksi taustatietoa pilotista. Kasvun kansio -pilotti antoi henkilökunnan mukaan heille muistutuksen dokumentoinnin tärkeydestä. Heillä oli kiinnostusta jatkaa kasvun kansioiden toteuttamista jatkossakin. Kehittämisideaksi henkilökunta oli miettinyt sitä, että kasvun kansiot voisi siirtää sähköiseen järjestelmään, jotta vanhemmat pääsivät niihin nykyistä helpommin käsiksi. He miettivät myös, että lapsia voisi osallistaa enemmän kasvun kansioiden tekoon niin, että lapset itse valokuvaisivat omia töitään ja ottaisivat muitakin valokuvia yksikön toiminnasta.

Henkilökunta toi keskustellessa esille sen, että pilotin alussa heiltä unohtui ottaa kuvaamisvälineet mukaan esimerkiksi liikuntahetkeen ja vaikka kuvausvälineet olivatkin myöhemmin mukana, kuvien ottaminen meinasi unohtua. Henkilökunta kertoi, että heillä oli ollut isohko lapsiryhmä pilottijakson aikana ja henkilökunnan määrä oli vaihdellut päivän aikana, mikä oli vaikuttanut pilotin etenemiseen. Henkilökunta koki, että pilotti jäi irralliseksi heidän toiminnastaan, koska he eivät olleet ehtineet paneutua siihen kunnolla, vaikka halua olisikin ollut. Henkilökunnan jäsenet toivat esille myös vanhempien vähäisen kiinnostuksen kasvun kansio -pilottia kohtaan. He tuntuivat ihmettelevän sitä, etteivät vanhemmat olleet kyselleet heiltä pilotista mitään.

6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät kysymykset koskevat koko opinnäytetyöprosessia, ensimmäisestä suunnitelmasta viimeisen raportin kieliasuun ja julkaisuun asti. Opinnäytetyöntekijän täytyy tehdä eettisiä valintoja opinnäytetyöprosessin aikana. Valintojen tulee olla eettisesti kestäviä, jottei kenenkään yksityisyyttä ja ihmisarvoa loukata. (Ruoppila 1999, 26.) Tarkastelen opinnäytetyöni eettisyyttä ja luotettavuutta muun muassa Suomen lakien ja Talentian eettisten ohjeiden perusteella.

Pilotin alussa pyysin lasten huoltajilta kirjallisen suostumuksen siihen, että heidän lapsensa saa osallistua kasvun kansi -pilottiin ja että lasta saa valokuvata. Kerroin samalla, että valokuvat jäävät yksikön käyttöön. Opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että huoltajille on kerrottu, miksi heiltä pyydetään lupaa esimerkiksi valokuvaamiseen tai osallistumiseen tutkimukseen ja minne tuotettu materiaali lopulta päätyy. Lapsia koskevista asioista on välttämätöntä pyytää huoltajalta kirjallinen suostumus (Ruoppila 1999, 32). Tällä tavoin tutkimuksen tekijä varmistaa oman toimintansa olevan tiedossa ja läpinäkyvää huoltajille. Mikäli ongelmatilanteita ilmenee myöhemmin, kirjallisista luvista pystytään tarkistamaan, onko tutkimuksesta mennyt tieto huoltajille ja ovatko lupapaperit kunnossa. Tarkistin aina valokuvauspäivinä, että kaikilta läsnäolevilta lapsilta olivat kuvausluvut kunnossa, jotta myöhemmin ei tulisi ongelmia valokuvien kanssa.

Pyysin valokuvausluvut myös yksikön henkilökunnalta. Valokuvauslupan pyytämiseen velvoittaa henkilötietolaki, jossa säädetään ihmisten yksityisyyden suojasta sekä perusoikeuksista henkilötietojen luottamukselliseen käsittelyyn. Valokuvat voidaan rinnastaa henkilötietoihin, koska henkilötietolaissa henkilötiedoiksi määritellään kaikkia luonnollisia henkilöitä tai heidän omaisuuttaan tai elinolosuhteitaan kuvaavat merkinnät, joista heidät tai heidän perheensä voidaan tunnistaa. Myös henkilötietojen tallentaminen, siirtäminen, luovuttaminen ja säilyttäminen on määritelty henkilötietolaissa. (Henkilötietolaki 1999, § 1-3.) Tämän vuoksi olen pyytänyt kirjalliset suostumukset valokuvaamiseen. Olen valokuvausluvassa kertonut, että opinnäytetyössäni ei ilmene lasten tunnistetietoja ja että huoltajat voivat halutessaan pyytää valokuvat varhaiskasvatusyksikön henkilökunnalta pilotoinnin päätyttyä.

Myös sosiaalialan eettisissä ohjeissa todetaan, että sosiaalialan henkilökuntaa sitoo salassapitovelvollisuus, johon kuuluu asiakirjasalaisuus, vaitiolovelvollisuus sekä hyväksikäyttökielto (Talentia 2017, 38). Toki tässä tapauksessa on häilyvä raja, koska olin paikalla opiskelijana enkä virallisena henkilökuntana, mutta tästä huolimatta salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sitovat minua, joten minun on varmistettava valokuvien oikeanlainen käyttö ja säilytys.

Käydessäni valokuvaamassa pilotointiryhmän toimintaa yksikössä kasvun kansi -pilotin aikana en voinut välttyä siltä, että lapset kertoivat omista asioistaan minulle. En myöskään voinut välttyä näkemästä lasten huoltajia kuvauspäivinä. Näin ollen minua sitoo salassapito- ja vaitiolovelvollisuus samalla tavalla kuin yksikön henkilökuntaakin. Varhaiskasvatuksen salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta määritellään laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (OPH s.a). Asiakkaan tietoja ei saa kertoa, vaikka tehtävän hoitaminen olisi päättynyt. Tietoja ei saa kertoa eteenpäin, olivat

ne sitten peräisin asiakirjoista tai päivittäisistä työtehtävistä. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000, § 14–15.) Sosiaalialan ammattihenkilön eettisissä ohjeissa ammattihenkilö vaaditaan huolehtimaan siitä, että asiakkaan yksityisyyden suoja säilyy (Talentia 2017, 41).

Keräsin pilotoinnin alussa yksikön henkilökunnalta alkukartoituskyselyllä tietoja heidän kokemuksistaan kasvun kansioden toteutuksesta. Lisäksi keräsin pilotin lopussa pilotointiryhmän työntekijöiltä palautetta kasvun kansio -pilotin toteutumisesta. Olen opinnäytetyön toteutusosiossa käsitellyt kyseleistä saadut vastaukset. Pyrin kirjoittamaan vastaukset mahdollisimman samalla tavalla kuin kyselypapereissa oli vastattu, mutta yhdistellen ne kokonaisiksi lauseiksi.

Pilotointi oli hyvä keino aloittaa kasvun kansioden toteuttamisen yksikössä. Pitkällä aikavälillä kasvun kansio -menetelmän vaikutuksia on helpompi havaita kuin nyt, koska silloin aineistoa on kertynyt kansioihin enemmän. Kasvun kansio antaa varhaiskasvatukselle pidemmällä aikavälillä enemmän tietoa lapsesta kuin lyhyen pilotoinnin aikana kerätty tieto, muun muassa kehityksen etenemisestä ja mielenkiinnon kohteista, joihin pedagogisella dokumentoinnilla pyritään saamaan vastauksia. Pilotoinnin aikana kasvun kansiot eivät anna henkilökunnalle paljoa lisätietoa lapsista, mutta sen sijaan ne tarjoavat tärkeän kokemuksen siitä, kuinka lapsista voidaan tallentaa tietoa, jota pystytään hyödyntämään myöhemmin arvioinneissa ja VASU-keskusteluissa.

Kasvun kansion käyttöä edistää sen käytännönläheisyys: se helpottaa työntekijöiden työtä pitkällä aikavälillä, kun kansioista saa apua VASU-keskusteluihin ja lapsen arviointiin. Kansioden sisällön ei myöskään tarvitse olla toiminnassa tulleita tuotoksia kummoisempia. Kansiossa voi olla muun muassa askarteluita, tarinoita ja valokuvia. Kasvun kansiota koostetaan päivittäisen toiminnan ohessa eikä materiaalin tuottaminen vaadi enempää suunnittelua kuin normaalin ohjatun tuokion suunnittelu, kunhan muistaa pitää tuokioiden sisällöt monipuolisina. Koen, että kasvun kansio on hyvä keino vähentää jännitteitä huoltajien kanssa, kun aloitetaan VASU-keskusteluita, koska tällöin keskustelu voidaan käynnistää katsomalla lapsen kasvun kansiota ja sen jälkeen virittää keskustelua lapsen asioista.

Kiire, resurssipula, iso ryhmäkokoo ja kasvun kansion toteutusmuoto voivat estää kasvun kansion toteuttamista varhaiskasvatuksessa. Jos toteutusmuoto vaatii monta vaihetta ennen kuin lapsen työ on kansiossa, koen sen olevan iso este aloittaa kansioden teko. Monivaiheinen työ jää helposti tekemättä, sillä lapsen töiden kuvaaminen, kuvien siirto koneelle ja sieltä kasvun kansioihin voi tuntua työläältä. Kasvun kansiot voivat jäädä tekemättä myös, jos lapsiryhmä on iso ja henkilökunnalla ei ole aikaa järjestää muuta kuin päivittäisten toimet. Kasvun kansion toteuttaminen vaatii aikaa, etenkin jos se on sähköisessä muodossa. Perinteisemmät kasvun kansiot, kuten mappi- ja laatikkomalli, ovat mielestäni helpompia toteuttaa, koska lapset voidaan osallistaa laittamaan omat työt kansioihin.

Koska pilotoinnissa oli mukana vain yksi lapsiryhmä, ei saatu tietoa yhtä kattavaa kuin jos mukana olisivat olleet vaikkapa kaikki Pielaveden varhaiskasvatuksen yksiköt. Tällaiseen rajaukseen kuitenkin päädyttiin, koska tarkoituksena oli testata kasvun kansioden toteutusta, ja kyseistä prosessia oli ohjaamassa vain yksi opiskelija, minkä takia pilottia ei voitu järjestää isommassa mittakaavassa.

Kasvun kansio -pilotin voi toteuttaa tällä periaatteella muissakin paikoissa. Pilotointi ei ole sidoksissa opinnäytetyössä mukana olleeseen varhaiskasvatusyksikköön vaan se on siirrettävissä muuallekin. Pilotti oli toki kooltaan pieni, mutta tässä muodossa se on mielestäni helppo toteuttaa samanlaisena suuremmassakin mittakaavassa. Oman työn osuus tuntui itsestä lopulta pieneltä, kun on tottunut tekemään konkreettisesti paikan päällä työtä, eikä ohjeistamaan toisia tekemään. Testaaminen oli hyvä keino tuottaa kasvun kansioiden toteuttamisesta käytännön kokemusta. Toivon mukaan kokeilusta jäi yksikköön innostusta jatkaa kasvun kansioiden toteuttamista.

Tutkimukseen osallistuvien, esimerkiksi yksittäisten henkilöiden, organisaatioiden ja paikkakuntien koulujen tai päiväkotien, tunnistamattomuus täytyy varmistaa kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Tutkimusta tehdessä on huolehdittava, ettei tutkimusaineisto joudu ulkopuolisten saataville missään vaiheessa. (Ruoppola 1999, 41.) Nämä asiat on varmistettu kasvun kansio -pilotin aikana tekemällä työnjako siitä, kuka vastaa mistäkin asiakirjojen säilytyksestä. Yksikön henkilökunta huolehtii, että huoltajilta pyydetyt kirjalliset suostumukset lapsen osallistumisesta kasvun kansio -pilottiin ja valokuvaamiseen säilytetään ja hävitetään asiallisesti. Muut asiakirjat, kuten alkukartoitus- ja loppupalautekyselyt, opinnäytetyön tekijä säilyttää luottamuksella opinnäytetyöprosessin ajan ja sen päätyttyä hävittää vastauslomakkeet vaarantamatta osallistujien yksityisyyden suojaa.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kokeilla kasvun kansion käyttöä eräässä Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksen yksikön lapsiryhmässä. Tavoitteena oli tuottaa kokemuksia kasvun kansion käytöstä, hyödyntää pedagogista dokumentointia ja saada kasvun kansio -työväline osaksi ryhmän arkea. Lisäksi tavoitteena oli antaa yksikön käyttöön opinnäytetyöntekijän ottamia valokuvia lapsiryhmän toiminnasta, joita työntekijät voivat käyttää lasten kasvun kansioissa. Opinnäytetyöni oli yksi osa Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksessa meneillään olevaa kehittämisprosessia.

Toimeksiantajalle opinnäytetyöni antaa kokemuksen kasvun kansion toteutuksesta yhdessä Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksen yksiköstä. Samalla pilotointiryhmän henkilökunta saa kokemuksen siitä, kuinka pedagogista dokumentointia ja kasvun kansioita voidaan toteuttaa. Toivottavasti pilotti herättää myös ajatuksia siitä, miten kasvun kansio -prosessia voisi kehittää, jotta siitä tulisi entistä helpommin ja paremmin heidän tarpeitaan vastaava. Kasvun kansioista toimeksiantaja ja yksikön henkilökunta saavat apua VASU-keskusteluihin, kun heillä on jotakin konkreettista näytettävää vanhemmille. Kasvun kansio auttaa myös VASU-keskustelun aloittamisessa, kun henkilökunta ja vanhemmat voivat kansion sisältöä tarkastellessa luontevasti siirtyä puhumaan lapsen asioista.

Kasvun kansio -pilottin suunnittelun ja toteutuksen aikana tehtiin useita linjanvetoja toimeksiantajan kanssa, muun muassa rajattiin yksikkö, jossa pilotti toteutettiin, missä mittasuhteessa pilottia toteutetaan yksikössä, toteutetaanko kaikki suunnitelman osuudet. Jäin miettimään yksikön rajauksen jälkeen, antaako kasvun kansio -pilotti riittävästi tietoa verrattuna opinnäytetyöni nimeen, joka on kasvun kansio -pilotti Pielaveden kunnalle. Perusteltua on, ettei opinnäytetyössäni kerrota yksikön nimeä tunnistettamattomuuden säilyttämiseksi. Opinnäytetyöni nimissä paikkakunnan ilmeneminen rajaa jo riittävästi pilotointi aluetta. Pohdin pilotista kirjoittaessani, kuinka kerron toteutuksesta, jotta osallistujien anonymiyys säilyisi, mutta sekä minun että yksikön työn osuudet pilotin prosessissa näkyisivät.

Opinnäytetyötä kirjoittaessa haasteellisinta olivat kasvun kansio -käsitteen vivahte-erot sekä termin kirjoitusasu. Joissakin lähteissä kasvun kansio oli luokiteltu paikaksi, jonne laitetaan myös lapsesta tehdyt kirjalliset arviot, henkilötietolomakkeet ynnä muut viralliset paperit, mutta opinnäytetyössäni nämä asiakirjat eivät kuuluneet kasvun kansioon, sillä tietosuojan takia kansiota olisi pitänyt säilyttää lukitussa tilassa eivätkä lapset olisi tällöin päässeet vapaasti katsomaan omia kasvun kansioita. Opinnäytetyössä lähtökohtana oli se, että pilotoinnin yhteydessä koostettavat kasvun kansiot olisivat sellaisia, että lapset pystyisivät niitä itsekkin katsomaan esimerkiksi vapaan leikin aikana. Pohdin alussa myös paljon, mitä termiä käyttäisin kasvun kansioista, sillä se kirjoitettiin eri lähteissä kasvun kansiona tai lasten portfoliona. Päädyin lopulta kasvun kansio -termiin, koska se sopi parhaiten omaan suuhuni ja koska se on näistä kahdesta vaihtoehdosta suomalaisempi kirjoitusasu.

Alkukartoituksessa samoin kuin loppupalautekyselyssä oli tärkeää, että kysymyksenasettelu oli neutraalia eivätkä kysymykset johdatteleet vastaamaan tietyllä tapaa. Tämä oli tärkeää, koska se lisäisi työn luotettavuutta. Vaikka sain kaikilta yksikön työntekijöiltä vastauksia alkukartoituskyselyyn, pää-

dyin silti luotettavuuden ja puolueettomuuden nimissä arpomaan pilotointiryhmän. Varmistin luotettavuuden arvontatilanteessa sillä, että yksikön henkilökunta oli tarkistamassa arvontaliput ja kulhon ennen arvontaa. Samat henkilökunnan jäsenet olivat arvonnassa paikalla ja yksi heistä nosti lapun kulhosta, jotta voitiin olla varmoja, että kaikki mahdolliset pilotointiryhmät ovat arvonnassa mukana eikä arvonnassa suosita ketään.

Pidin yksikön henkilökunnalle ennen pilotin alkua yhteisen tuokion, jossa esittelin opinnäytetyötäni aihetta sekä kerroin, mitä se merkitsee heidän yksikkönsä kannalta ja annoin suuntaviivoja aikataulusta. Esittelin samalla myös kasvun kansioden toteutusmuotoja, joista itselläni oli mukana vain tekemäni laatikko- ja mappimallit. Jäin myöhemmin miettimään tätä mallien esittelyä, kun pilottiin valitun ryhmän tuli aika päättää, millaisen kasvun kansion he haluavat tehdä. Huolenani oli se, että esitelmäni kansiomallit rajasivat toteutusta liikaa, eikä vaikkapa sähköistä kansiota harkittaisi lainkaan. Olisi ollut kuitenkin vaikeaa saada mistään sähköistä kasvun kansiota nähtyille, vaikka olisinkin mielelläni sellaisen esitellyt. Tällöin olisin kuitenkin pitänyt esitellä enemmän kuin yksi sähköinen kasvun kansio, jotta jotain tiettyä sovellusta ei suosittaisi. Mielestäni toteutusmuodon valinta on pitkälti mielipidekysymys, millaista kansiota itse on helpoin käyttää.

Kasvun kansio -pilotin aikana kävin valokuvaamassa lapsiryhmän toimintaa ja valokuvat jäivät lapsiryhmän henkilökunnan käyttöön. Henkilökunta teki hyvän huomion, ettei sellaisia valokuvia, joissa näkyy leikkutilanteessa usempi lapsi, voi käyttää kasvun kansioissa, koska silloin pitäisi olla muilta lapsilta ja heidän huoltajilta lupa asiaan. Mielestäni näitä valokuvia voi kuitenkin hyödyntää sillä lailla, että niitä näytetään lapsiryhmälle esimerkiksi jonkin toimintatuokion osana, jolloin kuvien avulla voidaan muistella aikaisempia tapahtumia. Tällöin valokuvat jäisivät ainoastaan yksikön haltuun.

Henkilökunnalta saadun palautteen pohjalta jäin miettimään, mitä olisin voinut itse tehdä, ettei pilotti olisi jäänyt heille niin irralliseksi kokonaisuudeksi. Olisiko pitänyt olla enemmän käyntejä yksikössä tai enemmän kontroleja pilotointijakson aikana? Vai olisiko ollut parempi, että pilotin aikana olisi ollut pilottiin liittyä vanhempainilta, jolloin olisi saatu samalla osallistettua vanhempia kasvun kansio -pilottini? Jos olisin ryhtynyt tekemään edellä mainittuja asioita, olisi pilotin toteutus ollut varmasti erilainen ja silloin minä olisin saattanut ohjailla toimintaa liikaa, eikä se silloin olisi ollut pilottiryhmän näköinen toteutus. Toki käyntejä yksikössä olisi voinut olla enemmän kuin puolentoista päivää kestänyt valokuvaaminen. Mutta en usko, että se olisi saanut yksikköä sitoutumaan pilottiin tätä paremmin kuin he jo nyt sitoutuivat.

Pilotointi onnistui mielestäni hyvin ottaen huomioon sen, että opinnäytetyön prosessin aikana toimiksehtajan yhteyshenkilö vaihtui, pilotointiyksikössä oli henkilökunnan osalta vaihtuvuutta ja myös Savonian puolelta opinnäytetyön sisällönohjaaja vaihtui. Ainoat pysyvät henkilöt opinnäytetyöni prosessissa olimme minä ja yksi pilotointiryhmän henkilökunnan jäsenistä. Missään vaiheessa vaihdosten takia ei tullut ongelmia. Yhteistyö toimi kaikkien tahojen kanssa ja pilotointiryhmän henkilökunnan kanssa käytiin hedelmällisiä keskusteluja kasvun kansio -pilotin aikana. Palautekyselystä nousi esille, ettei henkilökunnalla ollut tarpeeksi aikaa perehtyä pilottiin ja toiminnassa unohtui huomioida, että voisi esimerkiksi valokuvata lasten toimintaa tuokioilta. Henkilökunta kertoi, että monesti tuoki-

on jälkeen tuli mieleen, että tästä olisi voinut ottaa kasvun kansioihin materiaalia. Henkilökunta sai kuitenkin täytettyä pilotin ohjeistuksen mukaisen kolmen tai neljän erilaisen työn tallentamisen lasten kasvun kansioihin. Samalla he saivat kokemuksen kasvun kansioden toteuttamisesta.

Kasvun kansio -pilotilla oli mielestäni merkitystä varhaiskasvatusyksikölle. He saivat pilotin avulla selville, mitä kasvun kansion toteutus vaatii ja kuinka se heiltä sujuu. Lisäksi he löysivät kehittämisen kohteen siinä, että kasvun kansion toteuttamisesta pitäisi tehdä osa päivittäisiä rutineja, jotta dokumentointi ei unohtuisi. Mielestäni pilotin jälkeen yksikkö pystyy jatkamaan kasvun kansion toteuttamista ja muokkaamaan sitä heille sopivammaksi. Voi olla, ettei kasvun kansioita olisi ryhdytty toteuttamaan yksikössä ilman pilottia, sillä uuden asian tuominen osaksi toimintaa vaatii aina perehtymistä ja selkeät raamit, joiden puitteissa toimintaa toteutetaan.

Mielestäni kasvun kansio on hyvä menetelmä toteuttaa pedagogista dokumentointia, koska kansioden tekemiseen voidaan osallistaa lapsia ja kansioista dokumentit on helposti löydettävissä. Toki toteutus vaatii henkilökunnan työpanosta, mutta toisaalta kasvun kansion avulla henkilökunta saa esimerkiksi työvälineen VASU-keskusteluihin. Miellän kasvun kansion henkilökunnalle hyväksi tueksi heidän arvioidessaan lapsen taitojen kehittymistä, koska kasvun kansioon tallennetaan lapsen tekemiä töitä, joilloin niitä verratessa voi esimerkiksi huomata, onko lapsi kehittynyt vaikkapa saksien käytössä. Uskon, että kasvun kansio on myös huoltajille mieluinen, sillä he pääsevät sen avulla näkemään, mitä lapsi tekee varhaiskasvatuksessa ja kuinka lapsi on kehittynyt vuosien varrella.

Jatkotutkimusaiheena kasvun kansio -pilottiin liittyen voisi olla se, että mikäli Pielaveden kunta päättää jatkaa kasvun kansioden tekoa, tutkittaisiin muutaman vuoden päästä, kuinka kasvun kansioita on alettu toteuttaa. Voitaisiin tutkia myös sitä, kuinka kansion muoto (eli se, onko kyseessä esimerkiksi sähköinen tai laattikomallinen kansio) vaikuttaa siihen, kuinka aktiivisesti lapset kokoavat kansiota. Huoltajienkin aktiivisuutta voitaisiin tutkia esimerkiksi vertaamalla toisiinsa kahta verrokkiryhmää, joissa toisten kansiot olisivat sähköisessä muodossa ja toisten mappi- tai laattikomuodossa. Lisäksi olisi hyödyllistä tutkia, kuinka kansioita täytyisi kehittää tulevaisuudessa, jotta ne palvelisivat yhä paremmin varhaiskasvatuksen ja asiakkaan tarpeita.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- AHONEN, Liisa 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.
- DIGITAALINEN KASVUNKANSIO s.a.a. Digitaalisen kasvunkansion historia [verkkojulkaisu]. Adenova. [Viitattu 2017-03-28.] Saatavissa: <http://www.kasvunkansio.fi/esittely/?sivu=116>
- DIGITAALINEN KASVUNKANSIO s.a.b. Tuvallinen ja toimiva päivähoidon ratkaisu [verkkojulkaisu]. Adenova. [Viitattu 2017-03-28.] Saatavissa: <http://www.kasvunkansio.fi/esittely/?id=0>
- EURASTO, Saija ja SUIKKANEN, Irja 2001. Herra sinisorsa? – otoksia reggiolaisista opiskeluprojekteista harjaantumiskoulussa. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.
- HALKOLA, Ulla 2009. Mitä valokuvaterapia on? Julkaisussa: HALKOLA, Ulla, MANNERMAA, Lauri, KOFFERT, Tarja ja KOULU, Leena (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. Helsinki: Duodecim, 13–20.
- HEINIMAA, Elisse 2000. Humanismia ja lapsuuden kunnioittamista – Reggio Emilian kunnalliset päiväkodit pedagogisena suunnannäyttäjänä. Julkaisussa: HINTIKKA, Anna-Maija (toim.) Erilaisesta oppijasta erinomaiseksi oppijaksi: kokemuksia erilaisesta opettamisesta ja erilaisesta oppimisesta. Helsinki: Helsingin seudun erilaiset oppijat Ry, 57–68.
- HENKILÖTIETOLAKI . L 22.4.1999/523. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-02-17.] Saatavissa:<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523#a523-1999>
- HIETAPELTO, Anu 2017-03-22. Vastaava lastentarhanopettaja. [Puhelu.] Pielavesi: Opinportti.
- JÄRVINEN Mervi, LAINE, Anne ja HELLMAN-SUOMINEN, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- KANKAANRANTA, Marja 2002. Developing digital portfolios for childhood education. Institute for Educational Research. Research Reports 11. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- KAUPPILA, Reijo A. 2007. Ihmisen tapa oppia – Johdatus sosiokonstruktiiviseen oppimiskäsitykseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- KESKINEN, Risto ja LUONASSALO, Jorma 2011. Pedagoginen dokumentointi. Julkaisussa: MÄKITALO, Anna-Riitta, NEVANEN, Saila, OJALA, Mikko, TAST, Sylvia, VENNINEN, Tuulikki ja VILPAS, Birgitta (toim.) Löytöretkellä osallisuuteen – Kehittämistä ja tutkimusta päiväkodin arjessa II. Helsinki: Socca, 199–216.
- LAANINEN, Tiina 2006. Digitaalinen kasvunkansio tukee kasvattajien kumppanuutta. Opettaja 23/2006, 24–25.
- LAKI SOSIAALIHUOLLON ASIAKKAAN ASEMASTA JA OIKEUKSISTA. L 22.9.2000/812. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-02-17.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#L3>
- LUOMA, Heikki 2013. Pilottihankkeet myyntitoiminnan kehittämisen apuna [verkkojulkaisu]. Actional.fi. [Viitattu 2018-02-22.] Saatavissa: <http://www.actional.fi/pilottihankkeet-myyntitoiminnan-kehittamisen-apuna/#respond>
- MALMIVIRTA, Helena 2010. Varhaiskasvatuksen taidekasvatus [verkkodokumentti]. Sosiaalikollega.fi. [Viitattu 2017-05-11.] Saatavissa: <http://www.sosiaalikollega.fi/kaste/pohjois-pohjanmaa-lapsen-hyva-arki/Lapsen%20hyva%20arki%206.5.2010.pdf>
- MLL 2010. Mediatyökaluja varhaiskasvatukseen [verkkodokumentti]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 2017-05-09.] Saatavissa: <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/d00c1a3813398859abb6d0f2912e8ac4/1494481725/application/pdf/13386830/MLL%20Mediaty%C3%B6kaluja%20varhaiskasvatukseen%20A4%20B%20%28kaksi%20palstaa%29.pdf>

- OPH 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 [verkkodokumentti]. Opetushallitus. [Viitattu 2017-03-27.] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatus-suunnitelman_perusteet_2016.pdf
- OPH s.a. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö [verkkojulkaisu]. Opetushallitus. [Viitattu 2018-02-17.] Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/lainsaadanto/varhaiskasvatus
- PARTANEN, Sirpa 2018-03-28. Pielaveden kunta. Opinnäytetyön päivitetty versio luettavaksi [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Miia Tenhunen. [Tulostettu 2018-03-28.]
- PHOTOTHERAPY s.a. Valokuvaterapian menetelmät terapiassa ja ohjauksessa [verkkojulkaisu]. Phototherapy centre.fi. [Viitattu 2017-05-11.] Saatavissa: <https://phototherapy-centre.com/finnish/>
- PIELAVESI s.a. Varhaiskasvatus [verkkojulkaisu]. Pielavesi.fi. [Viitattu 2017-03-27.] Saatavissa: <http://pielavesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Sivistyspalvelut/Varhaiskasvatus/Varhaiskasvatus>
- RINTAKORPI, Kati 2017. Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen suunnittelun ja kehittämisen välineenä [verkkodokumentti]. Julkaisussa: Lastentarhanopettajaliitto (toim.) Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu – nyt on pedagogiikan aika. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto, 27–28. [Viitattu 2018-02-14.] Saatavissa: <http://www.lastentarha.fi/cs/Satellite?blobcol=urldata&blobheader=application%2Fpdf&blobheadername1=Content-Disposition&blobheadername2=Content-Type&blobheadername3=no-cache&blobheadername4=no-cache&blobheadervalue1=attachment%3B+filename%3DPedagogiikan%2Baika%2Bjulkaisu.pdf&blobheadervalue2=application%2Fpdf&blobheadervalue3=Cache-Control&blobheadervalue4=Pragma&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1409192413065&ssbinary=true>
- RINTAKORPI, Kati ja VIHMAARI-HENTTONEN, Elsa 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus.
- ROSILO, Inke 2012. Korjaava katse – voimauttava valokuvuus työhyvinvoinnin tukena. Julkaisussa: LAINE, Piia (toim.) Luovuutta työhön: Taidelähtöiset menetelmät työhyvinvoinnin ja työnohjauksen välineinä. Helsinki: UNIPress, 128–146.
- RUOPPILA, Isto 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Julkaisussa: RUOPPILA, Isto, HUJALA, Eeva, KARILA, Kirsti, KINOS, Jarmo, NIIRANEN, Pirkko ja OJALA, Mikko (toim.) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena kustannus, 26-51.
- SAUKKOLA-SUOMI, Heidi 1999. Reggio Emilian pedagoginen ohjelma. Julkaisussa: LAINE, Kaarina ja TÄHTINEN, Juhani (toim.) Oppimisen ohjaaminen esi- ja alkuopetuksessa. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta, 249–272.
- SUOMEN REGGIO EMILIA -YHDISTYS s.a. Reggio Emilia -pedagogiikka [verkkojulkaisu.] Reggio-emiliayhdistys.com. [Viitattu 2017-04-08.] Saatavissa: <https://reggioemiliayhdistys.com/>
- TALENTIA 2017. Arki, arvot ja etiikka –Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet [verkkojulkaisu]Talentia.e-julkaisu.com. [Viitattu 2018-02-17] Saatavissa: <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>
- TENAVANETTI 2013. Tenavanetti Pro Consona Päivähoito [verkkodokumentti]. Cgi.fi. [Viitattu 2017-03-28.] Saatavissa: https://www.cgi.fi/sites/default/files/files_fi/Brochures_publications/-pro_consona_tenavanetti.pdf
- TILASTOKESKUS s.a. Tutkimus- ja kehittämistoiminta [verkkojulkaisu]. Stat.fi. [Viitattu 2018-02-13.] Saatavissa: http://www.stat.fi/meta/kas/t_ktoiminta.html
- TOIKKO, Timo ja RANTANEN, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta [verkkojulkaisu]. Tampub.uta.fi. [Viitattu 2018-03-14.] Saatavissa: http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

TYNJÄLÄ, Päivi, HEIKKINEN, Hannu L.T ja HUTTUNEN, Rauno 2005. Konstruktivistinen oppimiskäsitys oppimisen ohjaamisen perustana. Julkaisussa: KALLI, Pekka ja MALINEN, Anita (toim.) Konstruktivismi ja realismi. Helsinki: Kansanvalistusseura, 20-48.

VALTIONEUVOSTO s.a. Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Luonnos lausutokierrokselle 6.2.2018 [verkkodokumentti]. Valtioneuvosto. [Viitattu 2018-03-14.] Saatavissa: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/9b3cabcc-7a89-4fe9-ae9c-bacb0ec56809/c77f8c18-8499-44cb-8d15-17dd22d86e68/LIITE_20180206082907.pdf

VARHAISKASVATUSLAKI. L 19.1.1973/36. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2017-03-27.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

VILKKA, Hanna ja AIRAKSINEN, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

VILPAS, Birgitta s.a. Käytössäolevat dokumentointi menetelmät [verkkodokumentti]. Socca.fi. [Viitattu 2017-05-11.] Saatavissa: http://www.socca.fi/files/204/Dokumentointimenetelmien_kooste_180510.pdf

VIROLAINEN, Arja 2014. Varhaiskasvustus arjen toimintana. Julkaisussa: HÄKKÄ, Arja, KUOKKANEN, Helena ja VIROLAINEN, Arja (toim.) Lapsen parhaaksi – Lähihoitaja varhaiskasvattajana. 3., uudistettu painos. Helsinki: Edita, 125–200.

VOIMAUTTAVAVALOKUVA s.a. Voimauttavan valokuvan menetelmä [verkkojulkaisu]. Voimauttava-valokuva.net. [Viitattu 2017-04-20.] Saatavissa: <http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm>

WALLIN, Karin 2000. Reggio Emilia ja lapsen sata kieltä. Helsinki: LK-Kirjat.

WHILEONTHEMOVE OY s.a. Daisy [verkkojulkaisu]. Whileonthemove.com. [Viitattu 2018-03-13.] Saatavissa: <http://www.whileonthemove.com/daisy.html#eDaisy>

LIITE 1: ALKUKARTOITUSKYSELY

ALKUKARTOITUSKYSELY: KASVUN KANSIO -PILOTTI PIELAVEDEN KUNNALLE

Ohje: tilan loppuessa kesken voitte jatkaa kirjoittamista paperin taakse

1. Yksikön nimi: _____

2. Ryhmän lapsimäärä on (numeroilla): _____ ja ikäjakautuma _____

3. Työtiimiin kuuluu (laita viivalle numero montako):

___ Lastentarhanopettaja

___ Erityislasterhanopettaja

___ Lastenohjaaja

___ Ryhmäavustaja

___ Henkilökohtainen avustaja

Lisäksi työtiimiin kuuluu (montako ja millä nimikkeellä):

4. Onko teidän työtiimillänne aikaisempaa kokemusta kasvun kansion toteuttamisesta (jos jollakin työtiiminne jäsenellä on kokemusta, niin vastatkaa kyllä)?

___Kyllä ___ Ei

Jos vastasit tähän ei, siirry kohtaan 6.

5. Kertoisitteko lyhyesti millaista kasvun kansiota olette käyttäneet aikaisemmin ja kokemuksenne siitä?

6. Haluamme lähteä mukaan kasvun kansio –pilotointiin ja valokuvaukseen.

___ Kyllä ___Ehkä ___Ei

7. Millaisia toiveita kasvun kansio -pilotin ja valokuvauksen suhteen teillä olisi?

LIITE 2: SAATEKIRJE HUOLTAJILLE

Hyvät vanhemmat!

Olen kolmannen vuoden Sosionomi (AMK) opiskelija Savonia-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä Pielaveden kunnan varhaiskasvatukselle. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kokeilla kasvun kansion käyttöä ja käyn valokuvaamassa päiväkodin toimintaa. Tavoitteena on kokeilla käytännössä, kuinka kasvun kansion toteutus onnistuu. Kasvun kansion avulla voidaan tallentaa lapsen päiväkotimuistoja esimerkiksi toimintaa ja leikkiä. Opinnäytetyöni valmistuu toukokuuhun 2018 mennessä.

Opinnäytetyössäni ei ilmene lasten tunnistetietoja. Valokuvat jäävät yksikön käyttöön ja voitte kysyä niitä halutessanne henkilökunnalta.

Pyydän teiltä kirjallista lupaa valokuvata lastanne kasvun kansio kokeilun aikana.

(erillinen lupapaperi)

Valokuvausluvan pyydän palauttamaan [*Yksikön nimi*] **8.9.2017** mennessä.

Vastaan mielelläni kysymyksiin kasvun kansiosta ja valokuvista.

Ystävällisin terveisin

Miia Tenhunen

sähköposti:

puh.

LIITE 3: LASTEN VALOKUVAUSLUPA

VALOKUVAUSLUPA

Lapsen nimi: _____

Lapseni saa osallistua kasvun kansio kokeiluun.

Kyllä _____ Ei _____

Lapsestani saa ottaa valokuvia opinnäytetyöprosessin aikana ja antaa valokuvat päiväkodin käyttöön lapseni kasvun kansioon.

Kyllä _____ Ei _____

Päiväys: _____

Vahvistan luvan allekirjoituksellani:

Nimenselvennys: _____

PALAUTA TÄMÄ LUPAPAPERI [*Yksikön nimi*] 8.9.2017 MENNESSÄ.

LIITE 4: HENKILÖKUNNAN VALOKUVAUSLUPA

VALOKUVAUSLUPA

Työntekijän nimi: _____

Minusta saa ottaa valokuvia opinnäytetyöprosessin aikana ja antaa valokuvat päiväkodin käyttöön lapsiryhmän kasvun kansioon.

Kyllä _____ Ei _____

Päiväys: _____

Vahvistan luvan allekirjoituksellani:

Nimenselvennys: _____

PALAUTA TÄMÄ LUPAPAPERI [*Yksikön nimi*] 8.9.2017 MENNESSÄ.

LIITE 5: HENKILÖKUNNAN KASVUN KANSIO -PILOTIN OHJEISTUS

I

Kasvun kansio -pilotin ohjeistus

Milla Tenhunen, sosionomipäikelijä

Puh.

sähköposti

Sisällys

1. Taustatiedot	2
2. Kasvun kansio -pilotin toteutus	2
3. Vaihtoehtoja ja ideoita dokumentointiin	3

1. Taustatiedot

Miia Tenhunen tekee Pielaveden kunnan varhaiskasvatukselle opinnäytetyötä, jonka aiheena on Kasvun kansio -pilotti. Kasvun kansio on työväline, jonka avulla voidaan seurata lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Lisäksi sen avulla voidaan toteuttaa uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää pedagogista dokumentointia. Tarkoituksena on kokeilla Kasvun kansioden tekemistä ja saada niiden toteuttamisesta kokemuksia. Kasvun kansio -pilottiin liittyy myös valokuvaamista, jota opinnäytetyöntekijä käy tekemässä yksikössä.

Kasvun kansio -pilotti toteutetaan [Yksikön *nimi*]-yksikössä syksyn 2017 ja kevään 2018 välisenä aikana. Pilotin kokeilujakso alkaa 18. syyskuuta 2017 ja päättyy 19. tammikuuta 2018. Pilotin päätyttyä opinnäytetyöntekijä pyytää teiltä palautetta kokeilujaksosta tammikuun lopussa.

2. Kasvun kansio -pilotin toteutus

Tarkoituksena on pilotoida Kasvun kansiota Pielaveden kunnan varhaiskasvatuksessa ja saada kokemuksia kansion toteuttamisesta. Henkilökunta valitsee toteutusmuodon kasvun kansiolle ennen pilotin alkamista.

Kasvun kansioita ryhdytään toteuttamaan yksikön toiminnassa 18. syyskuuta 2017 alkaen. Pilotoinnin aikana olisi hyvä toteuttaa 3–4 erilaista työtä (alempana on listattu erilaisia vaihtoehtoja ja ideoita töistä, joita lasten kanssa voidaan toteuttaa pedagogisen dokumentoinnin näkökulmasta). Samantyyllisiä töitä voi tallentaa useampiakin, ja halutessaan kaikki tehdyt työt voi laittaa kasvun kansioon. Tarkoitus on tuottaa Kasvun kansioon töitä yksikön päivän aikana räätälöiden ne esimerkiksi ryhmän teeman tai vuodenajan mukaisesti.

Henkilökunta päättää itse, mitkä 3–4 työtä Kasvun kansioon laitetaan pilotoinnin aikana. Kasvun kansioon laitettavat työt henkilökunta toteuttaa oman suunnitelmansa ja päiväjärjestyksensä mukaisesti lapsiryhmässä, mutta pilotin kokeilujakson aikataulun sisällä. Kasvun kansioon laitettaviin töihin on hyvä merkitä päivämäärä, jotta myöhemmin töitä katsellessa tietää, mille ajankohdalle ne ajoittuvat. Tavoitteena on tallentaa lapsen varhaiskasvatuksen ajalta hänen muistojaan ja lapsuuttaan Kasvun kansioon.

Pilotointijakson aikana opinnäytetyön tekijä käy ottamassa valokuvia yksikön toiminnasta. Valokuvat jäävät pilotoinnin loppuksi yksikölle.

3. Vaihtoehtoja ja ideoita dokumentointiin

Alla on lueteltu erilaisia vaihtoehtoja ja ideoita Kasvun kansioon tallennettavaksi pedagogisen dokumentoinnin näkökulmasta:

- Askartelut
- Lasten ajatukset
- Lasten haastattelut (lempieläin, lempiväri...)
- Nimikirjoitus tai käsi ja jalka paperille painettuina
- Piirrookset, maalaukset, taideteokset...
- Puuhastelu retkillä/ ulkona/ sisällä...
- Sadutus tai tarina (lapsen oma tai ryhmän tuottama)
- Valokuvaus, lapset kuvaajina

LIITE 6: LOPPUPALAUTEKYSELY

LOPPUPALAUTEKYSELY: KASVUN KANSIO -PILOTTI PIELAVEDEN KUNNALLE

Ohje: tilan loppuessa kesken voitte jatkaa kirjoittamista paperin taakse

1. Mitä mieltä olette kasvun kansio -pilotin käytännön toteutuksesta? Oliko helppoja/haastavia osuuksia/kohtia?

2. Saitteko tarpeeksi ohjausta ja tukea kasvun kansio -pilotin aikana opiskelijalta?

☐ Kyllä ☐ Ei

Jos vastasitte kyllä, kertoisitteko millaista ohjausta ja tukea saitte?

Jos vastasitte ei, kertoisitteko mitä jätitte kaipaamaan?

3. Mitä kasvun kansio -pilotti teille antoi? Auttoiko se pedagogisessa dokumentoinnissa, VASU-keskusteluissa jne.?

4. Oliko jotakin mikä hankaloitti tai esti kasvun kansion käyttöönottoa?

5. Oletteko kiinnostuneita jatkamaan kasvun kansion toteuttamista lapsiryhmässänne?

☐ Kyllä ☐ Ehkä ☐ Ei

6. Millaisia kehittämisideoita teille tuli kasvun kansion toteutuksessa?
